

Doporučujeme

Severočeská galerie výtvarného umění v Litoměřicích

8. 10. – 22. 11.

Jaroslav Prášil

3. 12. – 14. 2.

Pravoslav a Šárka Radovi – Souznění

Filmový klub v kině Máj

Říjen – cyklus Lidskost především

8. 10. 18:00

Vernisáž výstavy 30 dní pro neziskový sektor

8. 10. **Muž a jeho pes** (Francie, 2008, č.t., 94 min, MP, drama)
Legendární Jean-Paul Belmondo v hlavní roli muže, který se zničehonic ocitne na ulici a jehož jediným společníkem je jeho pes. Hrají: Hafsia Herzi, Max von Sydow. Režie: Francis Huster

15. 10. **Prach času** (Řecko/SRN/FR/Rusko, 2008, č.t., 125 min, MP 15)
Příběh řecké rodiny, prolétající se od 2. sv. války až po současnost s neúprosným během evropských dějin. Hrají: Williem Dafoe, Bruno Ganz, Michel Piccoli. Režie: Theo Angelopoulos

22. 10. **Duše Paula Giamattiho** (USA, 2009, č.t., 101 min, MP 12)
Jak funguje „úschovna duší“, která nabízí obyvatelům New Yorku úlevu od břemen, která tíží jejich duše? Co může způsobit pronájem duše ruského básníka pro amerického herce? Hrají: Paul Giamatti, Emily Watson. Režie: Sophie Barthes

29. 10. **Skafandr a motýl** (FR/USA, 2007, č.t., 107 min)
Film natočený podle skutečného příběhu šéfreditora časopisu Elle. Úspěšný Jean-Dominique si užíval života až do chvíle, kdy po náhlé mozkové příhodě ochrne na celé tělo. „Znovuzrodí se jako oko“, je totiž schopen komunikovat pouze mrkáním jednoho oka. Hrají: Mathieu Amalric, Emmanuelle Seigner. Režie: Julian Schnabel

Listopad

5. 11. **Jak se vaří dějny**
12. 11. **Občan Havel přikuluje** (v rámci litoměřicích oslav 17. listopadu)
19. 11. **Otec na služební cestě** (derniéra Kusturica)
26. 11. **Dům k pověšení** (Kusturica)

Prosinec

3. 12. **Sud prachu**
10. 12. **Sladký život** (derniéra)
Žačátky ve 20:00, www.mkz-ltm.cz, možnost rezervace on-line

Hospoda u letního kina na ostrově

9. 10. **Psí vojáci** (30 let Psích vojáků),
www.psivojaci.cz
16. 10. **Houpací koně**
www.houpacikone.cz
Žačátky ve 20:00, www.modryznebe.cz

MÁCHA 03

Karel Hynek Mácha #3/2009 informačně-literární bulletin Knihovny K. H. M. v Litoměřicích

Obsah

Karel Hynek Mácha #3/2009
Informačně-literární bulletin
Knihovny K. H. Máchy v Litoměřicích

Třikrát ročně vydává příspěvková organizace
Knihovna K. H. Máchy v Litoměřicích,
Mírové náměstí 26, 412 01 Litoměřice

ISSN 1803-7313
Evidenční číslo Ministerstva kultury ČR E 18798

Editor Jaroslav Balvín
Design Martin Raudenský
Tisk R&K Servis, Děčín

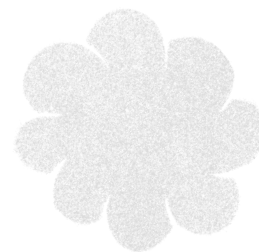
E-mail karel.khm@seznam.cz
Tel. 416 732 453
www.knihovnalitomerice.cz

Úvodník	01
Profil	02
Novinky	05
Knihovna pro děti	10
Učitel a žák	12
Výlet s Václavem Vokolkem	17
Knihovničky	23
Viewegh – román na internetu	25
Rok Karla Hynka Máchy	26
Ocenění spisovatele L. Mušky	27
Omalovánky	28
Litoměřicko ve filmu	31

Literární příloha

Josef Peřina	34
Karel Zlín	40
Zdeněk Barborka	44
Pavel Brycz	47
Renata Štulcová	50
Adéla Hošková	54

Soutěž	55
Program knihovny	56
Doporučujeme	58

Vážení a milí čtenáři,

všechny prázdninové akce se podařilo dotáhnout do zdárného konce. Věřím, že se teď u nás cítíte – jak se říká – opravdu jako doma.

➤ **KAREL FRANTIŠEK TOMÁNEK**

Moje poděkování patří nejen našemu zřizovateli, městu Litoměřice, a všem zaměstnancům knihovny, ale především vám, našim čtenářům: za trpělivost, s jakou jste přečkali stavební provizorium o prázdninách. Přivítáme jakékoli vaše poznámky, připomínky a postřehy, kterými bychom mohli naše služby ještě zpříjemnit. A přestože do Vánoc a Nového roku ještě nějaký pátek zbývá, tohle je moje poslední možnost promluvit k vám všem, najednou. Proto vám přeji příjemné Vánoce a hlavně hezký Nový rok – ve vaší knihovně!

Napište řediteli! k.f.t@seznam.cz

„Probouzím se kolem páté a už přemýšlím, co budu dělat,“

říká výtvarník Jaroslav Hovadík (narozen v roce 1935 ve Zlíně).

► RADEK KVĚTOŇ

Od roku 1968 žil v Kanadě, v roce 1977 se přestěhoval do jižní Francie. Od roku 1986 žije ve Frankfurtu nad Mohanem v Německu, poslední dekádu střídavě i v Litoměřicích. V místní Severočeské galerii výtvarného umění se do 7. června konala jeho retrospektiva nazvaná Hovadík všade je Hovadík, kterou doplnila paralelní autorova výstava v Galerii ve dvoře. Myslím, že nejsem sám, kdo považuje tuto událost za významnou; nejen pro naše město a místní tvůrčí podhoubí, ale také pro litoměřickou galerii, která má tradici v klasické instalaci, a nyní se otevírá modernějším kurátorským polohám. Začínají se zde objevovat současnější výstavy a projekty ve snaze otevřít se i mladší veřejnosti.

Vás ovlivnilo baroko, že?

Ano, velmi. Třeba obraz, který jsem namaloval dnes, cítím jako barokní. Jde o starší autoportrét, který jsem ovšem celý přemaloval. Z původního díla nezbylo nic.

Takže teď přemalováváte staré obrazy?

A víte proč? Snažím se, aby tu po mně nezbyl nějaký zmetek. Najdu třeba deset let starý obraz, a vidím, že je to průser. Tak s ním hned běžím do ateliéru, a vždy z něho udělám dobrou věc. To mě těší. Na dílo pak píšu dvě vročení.

Jaký byl první impuls, který vás přivedl k výtvarné tvorbě?

Tatínek amatérsky maloval. Po válce nebyly ani štětky ani barvy. A víte, co udělal? Asi pět štětců z prasečích štětín. Plátno přilepil klihem na překližku. Měli jsme pohled z okna do zahrady na Frýšták, a on řekl: „Namaluj ho“. Tak jsem maloval, a nebyl to špatný obrázek. A tím to začalo. V patnácti jsem udělal maličký autoportrét, a pak jsem maloval lidi z okolí. Namaloval jsem všechny staré dědky z Frýštáku, celkem 60 obrázků.

Z Československa jste po roce 1968 emigroval. Čemu jste se v cizině věnoval?

V Kanadě jsem dělal hlavně experimentální aktivní grafiku po vzoru Boudníka, třeba s pomocí kolážových štočků nebo ohněm zasažených gramodesek. V Německu jsem brokovnicí střílel do plechů, a ty pak tiskl.

Jak jste se seznámil s Vladimírem Boudníkem?

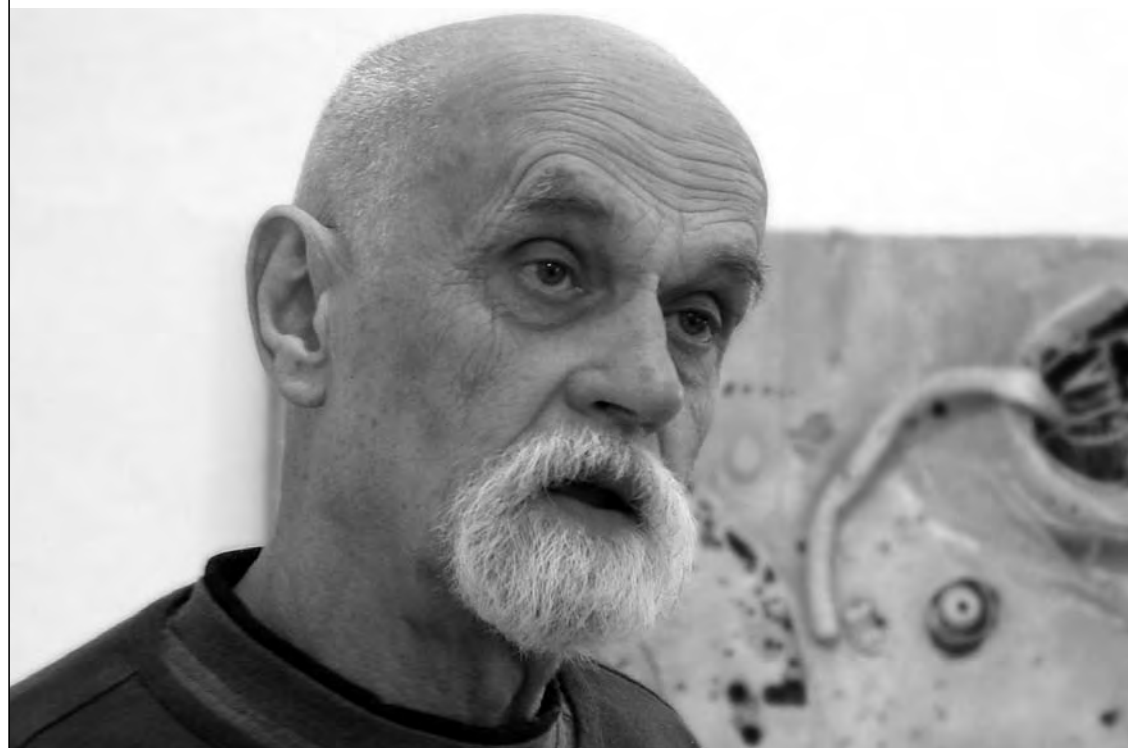
Byl jsem pozván na Konfrontaci 60. léta, na níž vystavovali např. Janošek, Koblasa, Málek, Sion, Beran nebo Veselý. A tam jsem poprvé viděl Boudníka. Tenkrát jsem s ním ale vůbec nemluvil. Až Boudník jednou přijel do Zlína, to bylo v roce 1967. A někdo mu řekl, že tam bydlí grafik. Tak ke mně naslepo přišel. Já se vrátím z práce domů, a tam Boudník. Všechny grafiky vytahány ze šuplíku, umazané od hlíny, a on tam u toho klečí. Zůstal u mě týden, vozil jsem ho na motorce po všech zlínských malířích, všade teklo moře slivovice. Boudník byl tím krajem nadšený a z týdnění-

Foto A.S.S.

ho pobytu mezi námi vzniklo ohromné přátelství.

Myslíte si, že kdybyste v roce 1968 neodešel za hranice, vyvíjel byste se podobně?

Určitě ne. V Čechách nic nebylo. Dějiny umění končily v 19. století, moderní se neučilo. O světě nikdo nic nevěděl. V Čechách jsem nemohl ani do Polska ani do Maďarska. Vystavoval jsem v Polsku na bienále grafiky, a nemohl jsem tam. V Maďarsku mají Courbeta nebo Cézána. Pětkrát jsem žádal, ale nepustili mě. Až v exilu jsem mohl prostudovat celé moderní umění.

Jaký je váš vztah k akademickému školení?

Pro mě to bylo zdržování. Nuda. Na tom nemůžete vyrůst... Byl jsem rok na Akademii, měl jsem vyznamenání, ale na udání z Frýštáku mě za živnostenský původ vyhodili. Napřed to bolelo, rodiče se zhroutili, všichni mě pomluvili: každý věděl, že jsem blbec, vyhozený ze školy. Ale potom jsem pochopil, že díky vyhazovu jsem poznal svět. Mnoho zkušeností jsem posbíral ve Francii, v Kanadě jsem přišel na spoustu možností v grafice, v Německu mi zase přibýly sochy svařované, keramické, protože manželka si koupila kruh a začala dělat džbánky.

Váš tvůrčí elán je ohromný a potence neuvěřitelná. Ždá se, že ve vašem prostorném domě během dvou výstav v místních galeriích nic neubylo. Kolik hodin denně pracujete?

Nemusím moc spát. Probouzím se kolem páté, a už přemýšlím, co budu dělat. Nejvíce udělám do oběda. Odpoledne taky na něco sáhnu. Víte, mě to honí. Jsem workoholik.

Co je pro vás v tvorbě nejdůležitější?

Proces, cesta, jak se člověk dostane k výsledku. Výsledek samotný mě pak vůbec nezajímá.

Pro vaše práce je příznačná neustálá proměna formy, ačkoliv obsah se často opakuje.

Ano, člověk vlastně dělá pořád jednu věc.

Proč jste si jako svůj český azyl po revoluci vybral zrovna Litoměřice?

Náhodou. Chtěli jsme s manželkou vidět Čechy. Hledali jsme nějaký dům. Přijeli jsme nejdříve do Teplic, potom do Litoměřic na náměstí, a tam se mi moc líbilo. Takové tepelé místo. A hned jsme si řekli: „To je ono.“ Hledali jsme něco, abych tam mohl asi dva roky pracovat. A nakonec jsme tu už devět let.

Chtěli byste si přečíst profil nějaké osobnosti spojené s Litoměřicemi? Napište nám svůj tip na e-mailovou adresu karel.khm@seznam.cz!

Přečtěte si tipy recenzenta Bookowského na čtení v období padajícího listí, neumdlévajícího deště a sněhových vloček.

Beletrie

Jaroslav Velinský

Vlčí zub

Primus 2009

Otakar Fink, majitel žižkovské detektivní agentury Discret, si vyrazí na dovolenou do severního pohraničí. Sotva zaparkuje před penzionem Majoránka, dojde v lese opodál ke strašidelnému nálezu... Ve skalách se prochází podivná bytost s berlou a vrchní komisař, major Mašek z krajské kriminálky jako by bez Finka nevěděl, kudy kam. Nitky vedou až k celebritám známým z televize a smrt přichází jakoby odnikud.

Jaroslav Velinský (1932) je prozaik, trampský písničkář a hudebník, známý také pod přezdívkou Kapitán Kid. Žije v Tisí u Ústí nad Labem. Knižně debutoval v roce 1969 sci-fi románem Zápisky z Garthu/Leonora. V roce 1995 vyšel autorovi román Engerlingové, sociální utopie o skupině lidí, která se dobrovolně skryje do uměle zbudovaného „lepšího“ světa v podzemí. Kniha byla v tomtéž roce oceněna Akademií sci-fi, fantasy & hororu jako nejlepší sci-fi román roku. Souběžně se sci-fi se Velinský od počátku své tvorby věnuje detektivní literatuře. S „bezdechým“ detek-

tivem Otou Finkem přišel v roce 1984. Finkovy příběhy se odehrávaly v 50. a 60. letech minulého století, později i v současnosti, kdy je Fink kriminalistou na penzi a majitelem soukromé detektivní agentury Discret.

Franz Kafka, Chantal Montellierová a David Mairowitz

Proces (komiks)

Překlad Viktor Janiš

BB/art 2009

Proces je ponurým příběhem prokuristy Josefa K., kterému v den jeho třicátých narozenin vniknou do bytu dva neznámí muži a zatknou jej pro neznámé provinění. Ze začátku pokládá celou věc za nedorozumění a při prvním předvolání k záhadnému soudu je odhodlán obvinění popřít. Proces mu však zabírá stále více času a energie a nedokáže se již plně soustředit ani na svou práci v bance. Při snaze dokázat svou nevinu pak Josef K. postupně poznává zkorumpovanost a nepostizitelnost soudu, jehož „případy“ uzavírá pouze smrt obžalovaného. Kafka nepřišel pouze s nadsazeným popisem byrokratického soukolí, dnes bohužel stejně aktuálním jako v době svého zrodu; Proces se dá číst také jako průhled do fungování moderní západní společnosti a ještě obecněji jako metafora lidského života.

Už z podstaty média je komiksová adaptace Kafkova díla poněkud odlehčenější, ale jak víme ze vzpomínek Kafkových současníků, autor sám po-

važoval své texty za v podstatě humo-
ristické a při jejich předčítání svým
přátelům se prý smál. Francouzská
výtvarnice Chantal Montellierová už
má na kontě řadu grafických románů
včetně Tchernobyl, mon amour (Čer-
nobyl, má láska, Actes Sud BD, Paříž
2006). Scénáře se zhostil David Zane
Mairowitz, na Kafku specializovaný
spisovatel a dramatik, který je mimo
jiné autorem scénáře známého komik-
su Introducing Kafka Roberta Crum-
ba (česky Portál, 2003).

Kafkou se zabývá také poslední
dílo severočeského „radikálního bale-
tu“ Vyžvejklá Bambule. Ta se ve svém
čtvrtém filmovém opusu zabývá spi-
sovatelovým pobytem v Siřemi. Film
můžete zhlédnout v naší knihovně ve
středu 18. listopadu od 18:00, a to za
účasti tvůrců.

Naučné oddělení

Michaela Hrubá,
Zuzana Rašplíčková (red.)
Litoměřická kapitula.
950 let od založení

Univerzita Jana Evangelisty Purkyně
v Ústí nad Labem 2008

Sborník z konference konané v roce
2007 u příležitosti 950. výročí od za-
ložení Kapituly sv. Štěpána v roce
1057 knížetem Spytihněvem II. Petr
Kubín, Petr Meduna a Josef Žemlička
se věnují kapitule ve středověku. Ko-
lektiv autorů Miloš Kolovratník–Jana
Oppeltová–Věra Slavíková se zabývá

pořádáním knihovny litoměřické ka-
pituly a Kristina Kaiserová a Jaroslav
Šebek osudy kapituly v 19. a 20. stole-
tí. Kniha obsahuje barevný ilustrační
doprovod.

Vydání sborníku požehnal v září
minulého roku emeritní biskup lito-
měřický Mons. ThDr. Josef Koukl na
zádušní mši u příležitosti 60. výročí
úmrtí 17. biskupa litoměřického Anto-
nína Aloise Webera. Litoměřické ka-
pitule se předtím odborně věnovaly
jen německojazyčné spisy, výjimeč-
ně česky Jaroslav Macek v publikaci
950 let litoměřické kapituly (Karme-
litánské nakladatelství, Kostelní Vyd-
ří 1997).

Zdeněk Kalista

Tvář baroka

SPN – pedagogické nakladatelství
1992

Vydání své poslední knihy Tvěř ba-
roka roku 1982 v mnichovském na-
kladatelství Arkýř se historik, básník,
literární kritik, editor a překlada-
tel Zdeněk Kalista (1900–82) už ne-
dočkal, zemřel jen několik měsíců
předtím. Soubor esejů pak vyšel ješ-
tě v roce 1989 v Londýně, doma až
v roce 1992 v SPN, ve 4. vyd. pak
v Garamondu v roce 2005. „Poznám-
ky, které zabloudily na okraj života,
skicář problémů a odpovědí“, jak sám
autor knihu představuje v podtitu-
lu, nevznikaly snadno: tehdy už slepý
Kalista je vyťukával do psacího stroje
bez možností oprav, závislý na práci
svých přátel a spolupracovníků. His-

torické prameny mu byly nedostupné,
a tak jediným zdrojem, z něhož mohl
čerpat při promýšlení svého celoživot-
ního tématu – baroka – byla jeho pa-
měť. Baroko a jeho duchovní rozměr
zaměstnávalo Kalistu už od třicátých
let dvacátého století, ale teprve v Tvá-
ři baroka nabývají jeho úvahy působi-
vě emotivního, osobního rázu. Kalista
zkoumá svůj vlastní vztah k barokní
epoše a uvědomuje si, že základ jeho
vnitřního spříznění s barokem leží
v principech, které utvářely jak cha-
rakter epochy, tak jeho, tedy niko-
liv v činitelích vnějších, nýbrž v osu-
dových danostech hlubinného rázu.
A onou osudovou daností je Kalistovi
snaha poznat Boha skrze tento svět,
zastihnout v přirozeném nepřirozené.
Obrovskou pozůstalost Zdeňka Kalis-
ty uchovává Památník národního pí-
semnictví v Praze.

Dětské oddělení

Petra Braunová

Princové nemýjou záchody

Albatros 2009

Volné pokračování knih Borůvkové
léto s Terezou a Terezománie uzavírá
příběh problematických současných
teenagerů, patnáctileté zklamané he-
rečky Terezy a šestnáctiletého sníl-
ka Michala. Zmatkař Michal se proti
své vůli dostal na šikmou plochu, po
které uklouzl a řítí se na samé dno.
Po útěku z diagnostického ústavu se
toulá a na vlastní kůži pozná, před
čím ho ve škole i doma nejvíce varo-

vali... Drogy a nezávislý sex mu svá-
žou ruce i nohy. Smutná Tereza cítí
jeho zmizení jako zradu. Nepřestane
ho milovat, přesto nechce zůstat sama
a čekat, a tak hledá útěchu v náruči
spolužáka. Osud je k nim však shoví-
vavý – do cesty jim postaví neuvěřitel-
nou náhodu – a je už jen na nich, jest-
li ji dokáží využít, či ne... Čtení pro
-náctileté kluky a holky, kterými stej-
ně jako Michalem a Terezou cloumají
emoce a vášně.

Barbora Knappová
Cesta na Antarktidu
Dokořán 2008

Obyčejný deník třináctileté dívky
z neobyčejného výletu s rodiči dopl-
něný o mapky, obrázky a boxy s vý-
pisky z literatury. Např. o tuleních au-
torka–hrdinka píše: „Překvapilo mě,
jak jsou roztomilí. Představte si veliké
dlouhé tělo s ocáskem na konci a dvě-
ma malými ploutvemi po bocích, kte-
ré se líně vyvaluje na slunci a točí za
vámi svoji hlavu s obrovskými černý-
ma očima a usměvavou tlamou. Tuleň
je schopný celé hodiny jen ležet a nic
nedělat. Když k němu přijdete, za-
ujmete jeho pozornost; sice stále leží,
ale hlavu stále otáčí všude, kam jdete.
Očima na vás kouká soucitně a důvě-
řivě jako dítě.“

Hudební oddělení

Houpací koně
Koňské síly (1991–2007).
Dema, bootleg, rarity
 Guerilla Records 2009

Sbírka demonahrávek, rarit a nevydaných tracků věčně „lokální“ kapely, kterou už skoro 20 let táhne kytarista a zpěvák Jiří Imlauf s imagí rozervaného dandyho a s „texty vpravdě generačními, kdy v nich autor poměrně svěže a vtípně dokáže popisovat vše, co život týpka z menšího města a jeho kapely provází: lásky, nelásky, mejdany, divoký život muzikanta i postupné zrání a přemýšlení nad děním kolem.“ (Richard Kuděj, www.musiczone.cz). Zpočátku měla hudba „Koní“ místy až punkový brit – i s duety Imlaufa se zpěvačkou Romanou Doležalovou –, aby se kapela postupně přikláněla ke kultivovanějším, melancholičtějším, zadumanějším písničkám (s krátkým elektronicky pokusnickým obdobím, ke kterému přispěly hlavně klávesy a programming bývalého člena kapely Jana Brambůrka).

Album je doplněno obsáhlým bookletem s texty, vzpomínkami a sleeve-notami od hudebních publicistů Radka Diestlera a Radka Strnada i vydavatele Vladimíra Lábuse Drápa. Na stránkách skupiny www.houpaciky.cz/konskesily.html si můžete zdarma stáhnout druhý díl této kompilace. Navštivte také poetický blog Jiřího Imlaufa na adrese <http://blogs.myspace.com/index.cfm?fuseaction=blog.ListAll&friendId=176779053>

myspace.com/index.cfm?fuseaction=blog.ListAll&friendId=176779053

V novém složení doplňuje matedory Imlaufa s Janem Strnadem Míla Kolenatý a benjamínek Martin Palašák. Houpací koně v této sestavě uvidíte 16. října i v Litoměřicích – v hospodě u letního kina na ostrově.

Karel Kryl
Živě v Československu 1969
 Supraphon 2009

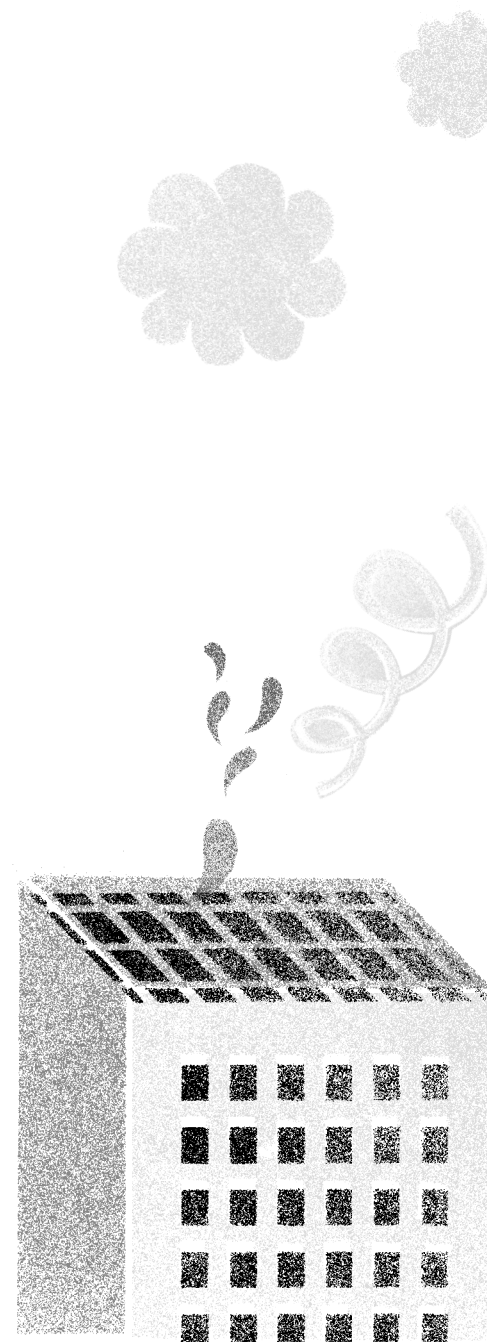
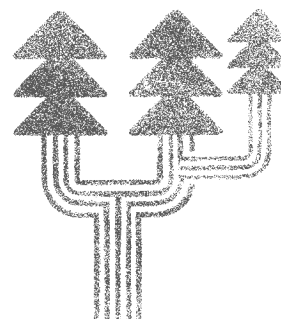
Písničkář Karel Kryl (12. dubna 1944, Kroměříž – 3. března 1994, Pasov) emigroval z Československa 9. září 1969. Někdy předtím, patrně na počátku roku, odehrál jeden ze svých koncertů, který neznámý amatér zaznamenal na magnetofonovou pásku. Pásek nese popisku Praha – podzim 1968. Existuje však řada důvodů domnívat se, že záznam pochází až z počátku roku 1969 a z jiného místa. Jedním z důvodů je skutečnost, že dosud není doložen žádný Krylův samostatný koncert v Praze roku 1968. V té době byl v hlavním městě republiky Karel Kryl dosud málo znám. Mezi jeho řidká pražská vystoupení v roce 1969 patřilo hostování v Návštěvním dnu Miloslava Šimka a Jiřího Grossmanna v divadle Semafor, jehož nedatovaný zvukový záznam je na albu připojen jako bonus.

Záznam s písněmi jako Veličenstvo Kat, Salome, Bratříčku, zavírej vrátka, Morituri te salutant, ale i dalšími, méně známými, koloval léta mezi lidmi a až teď si, v rekonstruované a re-

masterované podobě, našel cestu k široké veřejnosti. Kryl během koncertu nešetří mluveným slovem, prokládá své vážné texty nejrůznějšími socialistickými popěvkami včetně písně pro spartakiádní cvičence. „Zajímavé, zvláště pro posluchače, který mladého Kryla z koncertů nepamatuje, je jeho koncertní zaujetí, mimořádný atak na publikum, exaltovaný a přitom nikoli hysterický projev zpěváka i kytaristy – ten se přece jen po návratu z exilu po roce 1989 změnil ve výrazně sofistikovanější výraz.“ (Ondřej Bezr, iDNES.cz).

Booklet alba je vybaven průvodním slovem Krylova kolegy, písničkáře Vladimíra Mertý, faktografickými údaji, výstřižky z novin z roku 1969 a ukázkami z Krylova diáře.

Půjčili jste si některou z novinek, které doporučuje Bookowski? Zaujala vás, nebo se vám naopak nelíbila? Napište nám na e-mail karel.khm@seznam.cz. Stejně tak nám napište, pokud vás zaujal jiný titul. Krátké čtenářské recenze otiskneme a odměníme knižními cenami!

Dětské oddělení

Dětské oddělení Knihovny K. H. Máchy v Litoměřicích bylo na základě štědrého grantu od Nadace ČEZ v létě nově rekonstruováno.

Slavnostní otevření dětského oddělení, které se konalo 31. srpna 2009, zahájil ředitel knihovny *Karel F. Tománek*. Ten shromážděným dětem nejprve představil hosty: „Tady jsou ti, kteří se starají o knihovnu a pomáhají, abychom to tu měli hezké, mohli jsme si tu číst knížky a prohlížet obrázky. Je to pan starosta Chlupáč, který řídí celé město, pan místostarosta Landa, který mu řídit pomáhá. Paní Najmanová řídí přímo mě a také všechny školy ve městě, knihovnu i kino. Dále paní Soňa z ČEZU – to je taková velká továrna, která vyrábí elektřinu a dala knihovně peníze, za které jsme koupili regály, koberce, polštářky atd. Slečna Hanka je zase z továrny, kde vyrobili všechny tyhle regály a stoly.“

Starosta města Litoměřice *Ladislav Chlupáč* řekl: „V dětství jsem byl vášnivým čtenářem, chodil jsem do této knihovny a tehdy to prostředí nebylo zdaleka tak pěkné jako teď. Věřím, že se tady dětem bude dobře číst – a nejen to, protože vím, že budou mít k dispozici další technické vymoženosti, které budou moct využívat. Přes veškerou techniku ale nezapomeňte, že čtení krásných knih je velmi krásná záležitost. Děti, čtete, nebo už

jenom máte doma počítač, hrajete hry a díváte se na obrázky?“

Děti: „Já nehraju na počítači.“ „Prohlížím si já!“ „Já čtu.“

Chlupáč: „A kterou knížku máte nejradši?“

Děti: „Harryho Pottera.“

Chlupáč: „A co třeba O pejskovi a kočičce nebo Kocoura Mikeše?“

Děti mlčely, jen jeden ze zúčastněných zástupců tisku řekl: „To čtu já!“ Místostarosta města Litoměřice *Jiří Landa* se připojil k proslovu pana starosty douškou: „Chtěl bych vyslovit naději, že toto vylepšení dětského oddělení přinese knihovně další malé čtenáře. Čtení je velmi důležité, a že děti dnes méně čtou, je obrovská chyba. Tímto vtažením do hry jste vůči nim udělali další krůček.“

Paní Soňa z ČEZU řekla: „Jsme rádi, že jsme se mohli podílet na tomto projektu a přispět rozvoji dětské vzdělanosti.“

Po proslovech zastupitelů města a sponzorů následoval křest dětského oddělení Rychlými špunty a Karel F. Tománek při otevírání dětského šampaňského podotkl: „Schválně, jestli odstřelím nový lustr!“

O výtvarném řešení nového dětského oddělení se potom rozhovořila výtvarnice knihovny *Veronika Márová*: „Dětské oddělení bylo hlavně rozšířeno – probourala se zeď mezi stávajícím prostorem a ředitelnou, která se přesunula do prvního patra. Pro děti

předškolního věku jsme zachovali koutek, který se rekonstruoval už dříve: mají k dispozici podložky a polštáře a tzv. „hrabadlo“ – nízko položenou regálovou stavbu s lepirely. Pro starší jsme zřídili tzv. „lehadlo“, dřevěné dvoustupňové pódium, na němž budou děti moct i polehávat a kam se všechny vejdou při besedách, a výtvarný koutek s velkým stolem, který využijí zejména při pravidelných výtvarných dílničkách Šikovné ručičky. Přibyla pohovka pro rodiče – máme představu, že maminky by tady mohly i kojít. Přebalovací kout je ale na WC, aby maminky nepřebalovaly na oddělení. Dlouhý stůl, v němž je další hrabadlo a který slouží jako pult pro vrácení a půjčování knížek a zároveň vytváří zázemí pro knihovnice, je ve tvaru hada stejně jako dominantní výtvarný motiv dětského oddělení. Had má pro nás symbolický význam: představuje nejen poznání, ale i hru a odvahu pokusit se o něco nového, překročit již poznané. Vedle knihovního pultu stojí Opičí strom s opičkou kosmánekem zakrslým, který se stal maskotem dětského oddělení. Na podlaze je položen nový barevný koberec, který je určitě příjemnější než studené dlaždičky. Celé dětské oddělení je přitom laděno do žlutozelené barevné kombinace. Na stěnu před oddělením jsme umístili závěsný systém, který na podzim využijeme pro výstavu fotografií zvířat z ústecké zoo i výstavu dětských kreseb. Děti určitě přivítají i zevnitř osvětlenou skříň na knižní novinky, šatnu, pítka s teplou a studenou vodou a panel s informacemi.“

O maskotovi nově rekonstruovaného dětského oddělení ví další zaměstnankyně knihovny *Veronika Čuchalová*: „V ústecké zoo jsme adoptovali malou opičku, kosmana zakrslého, a udělali z ní maskota dětského oddělení. Ke kosmánekovi se vážou i podzimní soutěže. Od 1. do 30. září budeme pro opičku hledat jméno. Na dětském oddělení bude krabička s lístečky a děti, ale i dospělí nám mohou napsat svůj tip na jméno maskota. Mají tři týdny na to, aby jméno navrhovali, poslední týden se bude hlasovat o nejlepších návrzích. V říjnu proběhne druhá soutěž, kterou jsme nazvali Jste chytří jako opice? Zahraje kvíz pro starší a omalovánky pro menší děti. Ty, které se soutěží zúčastní, vypravíme za odměnu na výlet do zoo v Ústí nad Labem. Zoologickou nás provede *Roman Nešetřil* a prý nás vezme i přímo mezi zvířata! Na dětském oddělení je po celý podzim koutek vyhrazený opičce – děti určitě uvítají její plyšovou kamarádku a můžou si přečíst povídky o kosmanech, které napsala *Ing. Vrabcové* z ústecké zoo. A také tu visí velké fotky zvířat ze zoo s vtipnými průpovídkami.“

04 Foto Zoo Ústí n. L.

Autorské večery – Učitel a žák

Knihovna pro vás pořádá zajímavé autorské večery, v nichž zdaleka nejde jen o literaturu. Nový cyklus Učitel a žák představuje vedle špičkových současných českých režisérů a zároveň pedagogů i jejich studenty. Na prvním, březnovém večeru jsme přivítali Šárku Slezákovou, žačku Heleny Třeštíkové. Na druhém, dubnovém večeru se diváci setkali s dokumentaristou Karlem Vachkem (1940) a jeho studenty z pražské FAMU Helenou Papírníkovou Horáčkovou (1978) a Lukášem Kokešem (1983).

Karel Vachek na úvod večera přiblížil systém výuky na FAMU a vyjádřil se i k samotnému názvu cyklu autorských večerů, který knihovna připravila: „Chtěl bych upozornit na to, že Šárka Slezáková není žačkou Heleny Třeštíkové stejně jako Helena Papírníková Horáčková ani Lukáš Kokeš nejsou mými žáky: na FAMU je v každém ateliéru k dispozici asi osm pedagogů a každý student si může vybrat, ke komu bude chodit do dílny. Stává se, že někdo k někomu chodí dva roky, ale ještě jsem nezažil, že by to někdo u někoho odchodil celé. Pro studenta je dobré vystřídat více profesorů: každý z nich má jiné nároky a představy o filmech. Slečna Papírníková Horáčková a pan Kokeš jsou vynikající studenti a jejich filmy jsou

krásné. Od začátku dělají dobré věci. A pedagogové jsou na škole od toho, aby dokázali vybrat dobré lidi. A vybíráte podle charakteru, víte. Protože stejně nevíte. A pak vybíráte podle toho, jestli jsou ti lidi ochotní pracovat. Protože nic není o talentu, všechno je o práci. Já si myslím, že geniální je naprosto každý člověk; jde o to, co se s ním provede, jaké klapky se mu otevrou.“

Pokus o duchovní nápravu

Po Vachkově entrée měli diváci v knihovně zhlédnout nejprve krátký černobílý film natočený na 16mm materiál Pokus o duchovní nápravu opraváře televizí Josefa Lavičky v devíti obrazech (14 min.) Lukáše Kokeše. Na celý film se můžete podívat na internetové adrese www.artycok.tv/lang/cs-cz/471/pokus-o-duchovni-npravu-opravare-televizi-josefa-lavicky-v-deviti-obrazech. Snímek získal zvláštní ocenění poroty na Mezinárodním filmovém festivalu dokumentárních filmů Jihlava 2008.

Lukáš Kokeš: „Film vznikl jako cvičení druhého ročníku, jehož volným zadáním byl portrét – mohlo jít o portrét místa, myšlenky... čehokoli. Já jsem ale udělal klasičtější film: portrétoval jsem konkrétní osobu, nicméně netradičním způsobem: snažil jsem se portrétovaného snímat jinak, než je zvykem – v celcích a dlouhých záběrech.“

Po zhlédnutí filmu následovala diskuze diváků s autorem, do níž se zapojil i Karel Vachek.

Kokeš nejprve vysvětlil svůj záměr:

„Chtěl jsem udělat ironický film o veselé marnosti, o beznaději, a oslovil jsem pána z vesnice, kde jsem se narodil. Záhy s natáčením souhlasil.“

Divák: „Nepřišlo vám, že jste toho pána manipuloval?“

Kokeš: „Řekl jsem mu, jak bude natáčení probíhat; že nechci točit sociální dokument, že bude spíše hercem. Nechal jsem odkryté karty i pro diváka – tím, že jsem ve filmu ukázal své režijní poznámky: podíl určitého aranžování, řekněme manipulace, je tedy zřejmý. U filmů, které se nazývají dokumentární, je tato hra vždycky přítomná, ale divákovi se málokdy ukáže.“

Vachek Lukáše Kokeše podpořil:

„A není ten pán krásný člověk? Za co by se styděl? A jak by takového krásného člověka pan Kokeš udělal nebo manipuloval? Manipulativní jsou takové filmy, kde není žádný krásný člověk, ale režisér to udělá tak, aby se vám začal líbit, a naopak. Ale pan Kokeš žádný takový tlak nedělá. Člověku je s jeho filmem příjemně a domyslí si, že na každého někde čeká jeho osobní tragédie. Já tedy neznám nikoho, jehož život by nebyl tragédií. Ale to ještě neznamená, že v té osobní tragédii nemůže být krásný, vznešený.“

Jedna divačka nesouhlasila: „Co je na tom krásného? Vždyt jen pije pivo, kouří a žvatlá...“

Vachek: „No... a není agresivní... Na světě máte spoustu lidí, kteří si

vás chtějí přizpůsobit ke svému obrazu, a v tom je nebezpečí. Ale z takových lidí jako Vojtěch Lavička vychází mír a je radost s nimi být...“

Kokeš pak vysvětlil: „On v té své tragédii pořád svítí. Nese při tom, co dělá, nějakou naději, i když je to všechno ztracené. Pro mě je důležitý – mimochodem nearanžovaný – záběr, kde opilý v rybníku beznadějně loví svou botu. To je pro mě metafora života obecně: že jsme ve vodě, po něm se snažíme sápat, chvíli to uniká, pak se to zase objeví...“

V publiku byl i litoměřický básník Jiří Ošlejšek, který měl pro mladého filmaře slova podpory: „Já bych řekl, že není jednoduché něco natočit. Obzvláště když člověk začíná. Určitou dobou se ale možná vypracujete na zajímavé věci, protože ta duše v tom filmu je. Zrovna tak říkám, že já nikdy neumřu starý. Už třikrát jsem se zkoušel dostat do Klubu důchodců, a třikrát mě vyhodili. Já nikdy nebudu takovej, jako jsou tamti. Já budu pořád bojovat. A vy půjdete také dopředu. Jste mladej, vás to čeká.“

Jiná divačka se vrátila k dokumentu: „Jak pán na film reagoval?“

Kokeš: „Na místech, kde se diváci usmívají, se většinou také usmíval, a v jednu chvíli měl slzy v očích. Na konci ovšem řekl, že je to zajímavý pohled, že je to vlastně pravda; že nečekal, že to bude vypadat takhle, ale že to přijímá. Ptal jsem se, zda ho to uráží, nebo mu to vadí, a on, že vůbec. On se sebou nemá problémy, je spokojený. Jediné, co ho trápí, je, že se zdrazují cigarety. V tom je možná

krásný: málokdo je schopný být takhle šťastný z mála.“

Následovala projekce filmového dokumentu další Vachkovy žáčky Heleny Papírníkové Horáčkové Naše jediná jistota je, že všechno dobře dopadne o dnešním životě skalní undergroundové komunity (Dáša Vokátá, Ivan Martin Jirous, John Bok, Jaroslav Erik Frič, Jim Čert, Stanislav Penc ad.). V létě tohoto roku byla autorka za svůj film oceněna Společností pro Revolver Revue Cenou Andreje Stankoviče, dnes již nežijícího filmového kritika. Film byl natolik dlouhý (100 min.), že k němu nemohla proběhnout diskuze.

Nový Hyperion

Diváci museli doslova přeběhnout z knihovny do kina Máj. Zde již čekala jeho ředitelka Renata Vášová, která uvedla film Karla Vachka Nový Hyperion aneb Rovnost, volnost, bratrství dokončený roku 1992: „Karel Vachek natočil Nový Hyperion nějakých dvacet let po svém druhém opusu Spříznění volbou. Film o prvních svobodných volbách po dlouhých letech v Československu budete teď možná vnímat v kontextu očekávaných eurovoleb.“

Poté ke svému dílu promluvil sám jeho autor, Karel Vachek: „Hrál jsem film ve Varšavě, udělal s ním velké turné po Spojených státech – na univerzitě v Providenci, v jednom avant-

gardním kině v New Yorku, v Santa Fé –, za dva týdny s ním pojedou do Paříže a tak dál a tak dál. A vidíte, doma ho skoro nikdo nezná. Je to snad tím, že mám takové povzbudivé recenzentky typu Mirky Spáčilové, které napíší, že je to dlouhé, rozbité, že v tom není nic souvislého, takže se jim to nelíbí... Jenže celá moderní literatura a umění usilují zachytit svět, který stojí na tom, že je v něm nekonečno motivů: Franz Kafka, Karl Kraus, James Joyce, Marcel Proust a další a další – nikdo z nich nenapsal klasický příběhový román, protože svět do příběhu prostě nestřícíte. A proto se i mé filmy rozpádají do detailů. Dávám si pozor jedine na to, aby to byly filmy veselé. Chci točit lidi tak, aby byla vidět jejich nedostatečnost. Protože jedine poznávání jejich nedostatečnosti spouští smích, a když se smějete, máte šanci jejich situaci promýšlet. Divák takového filmu stejně jako čtenář nějakého románu moderní evropské tradice je tu proto, aby myslel. Když hraju já, trvá půl hodiny, než se divák zorientuje, protože si myslí, že filmy jsou různé sentimentální blbosti. Ale film jde dělat i jinak. Je to rozdíl jako mezi rodokapsem – a já rodokaps miluju! – a krásnou literaturou. Tady to kino je určitě každý den skoro plné, a vidíte, přijedu já, a můžeme se spočítat na prstech dvou rukou... Víte, každý režim naplodí šmejdy, kteří si dělají kšefty, vědí, co se zrovna nosí, jaká jsou témata: jeden dělá sudetské Němce, druhý kriminálníky, třetí umírající lidi v nemocnicích... Lidi v kině

sedí a říkají si: no to je strašný osud... A nevidí, že ti šmejdi jim kradou jejich vlastní osud, protože jim vnucují jednotný sentiment. A takoví diváci pak snesou takové feudální prezidenty, jaké máme, a různé legrace, které se dějí všude okolo nás. Já tohle nepodporuju, a ani u studentských filmů to nepodporuju. Blběj sentimentální film může vyrobit každý. I vy byste to zvládli, kdybyste měli trochu slušného herce, který udělá slušné ksichty.

Já jsem od 68. roku netočil dvacet let. Pracoval jsem, maloval, psal poezii a promýšlel své předchozí filmy – Moravskou Hellas a Spříznění volbou –, které jsem dělal spíš intuitivně. Když jsem zase mohl točit, chtěl jsem udělat znovu volby, a tentokrát už při vědomí toho, co dělám. Po Novém Hyperionu jsem natočil ještě film Bohemia Docta aneb Labyrint světa a lusthauz srdce (Božská komedie) a Kdo bude hlídat hlídače? Dalibor aneb Klíč k chaloupce strýčka Toma. Oba dva filmy jsou stejně jako ty předchozí o společnosti, furt jsou nadrobené a dohromady ta tetralogie trvá nějakých patnáct hodin. Od 89. roku nebo začátku 90. roku jsem hodně pracoval, ale doba se vrací k normálu, a teď poprvé jsem skoro tři roky stál. Nebyly pro mě peníze. Ty se hledají různě: od finančních machinací – protože v projektech se dají prát peníze – přes subvence, které chodí stranám. Pak se musí koukat, jaké obsazení má grantová komise. Svět je takový, že většinu času čekáte na příležitost k práci. Já jsem stál

Foto www.karelvachek.cz

pět roků mezi 63. a 68. rokem, pak přes 20 let... Nějaké pofidérní nabídky vždycky jsou – a buď to vezmete, anebo né. Mně nabízeli, že můžu dělat filmy, které by mě nebavily. Myslí, že bylo slušnější jít do spalovny nebo řídit dodávku – furt můžete mít pocit, že jste kontinuální –, protože všechno se vám vrací: svět je jemnější, než se zdá.“

Celá nepříjemná legrace

Karel Vachek potom v kině uzavřel svou úvodní úvahu o učitelství a začal: „Filmy slečny Papírníkové Horáckové a pana Kokeše, které se hrály v knihovně, nebyly o nic horší než Nový Hyperion. Nakonec neexistuje žádný učitel a žák, nejlépe se studenti učí sami mezi sebou; staří lidi už vězí ve svém systému a někteří sedí na zadnici tak tvrdě, že by se měli nakopnout. Učitelů je našťastí hodně a studenti se můžou stěhovat od jednoho k druhému. Ale co ho jeden může naučit? – Aby měl charakter, aby nebyl kam vítr, tam plášt. A pak pár technických detailů: buď se na sochu přidává, nebo se ubírá. Ale jak to každý uchopí, to je naprosto neuchopitelné. A teď se budu chlubit – v poslední době se na dokumentu na FAMU urodilo hodně skvělých režisérů: Janěček, Mareček, Králová, Klusák, Remunda, Vsetečková nebo Hníková. A byli by skvělí dál, kdyby se nedostali do systému, který je nenechá pracovat: jsou rok dva v televizi, a rozmělní se na kusy. V České televizi bohužel nejsou vzdělání dramaturgové. V 60. letech si každá tvůrčí skupina přizvala

nějakého slušného spisovatele – Lustiga, Procházku... –, který měl jméno a stydl by se podepsat pod nějakým hnusem. A pak si sháněli mladé talentované lidi, kteří se chtěli převést. Tady něco natočil Němec, tam Juráček... A to už tak není – v televizi neuvidíte jediného výrazného literáta, se kterým by ti mladí mohli komunikovat. Dostávají je do rukou lidé třetí třídy, kteří jsou schopni neuvěřitelných věcí. Doufáme, že se to časem změní, že nás ten reklamní průmysl nesežere. Rozumíte, slušný režisér ve střední Evropě nedělá reklamy. Stačí udělat pár takových zakázek, a už i vaše vlastní filmy vypadají jako reklamy. Vůbec v nich nezáleží na pravdě, ale na vnějším kabátě. Čímž neříkám, že film nemůže být zábava, že tam nemají běhat málo oblečené holky, že se tam nesmí střílet – já se na to taky rád podívám! –, ale s uměním to nemá obvykle vůbec nic společného, pokud ta zábava neobsahuje filosofovu hlubinu. Obě dvě polohy mají žít vedle sebe, ale nejlépe, když žijou spolu. Koukat se na dobrou film je dřina, stejně jako číst dobrou knížku. To je ta celá nepříjemná legrace. Ale taky jste se vzdělávali a já se o to taky furt snažím, a pak je to pracné, a ničemu člověk nerozumí.“

Cyklus Učitel a žák pořádá Knihovna K. H. Máchy ve spolupráci s Kinem Máj a o s. Kinoklub ostrov.

Autorské večery – Výlet s Václavem Vokolkem

V uplynulé sezoně autorských večerů jsme započali také cyklus Výlety s... Čtenáře napoprvé provedl po posvátných místech Litoměřicka a Lounska spisovatel Václav Vokolek.

Úvodní slovo k výletu pronesl Václav Vokolek cestou autobusem k první zastávce: „V údolí Ohře na Litoměřicku a Lounsku, kterým projíždíme, bylo před 6–7 tisíci lety moře a kopce Českého středohoří byly mořské sopky. Při poslední době ledové šlo o jezerní krajinu; pod hlínou na polích je tedy ještě teď písek, třeba jen metr hluboko. Toto území je nesmírně zajímavé, nabitě archeologickými stopami po Keltech.

Současná archeologie už vesměs uznává, že ve 3.–5. tisíciletí před Kristem existovala nějaká globální megalitická civilizace, vyznávající stejné náboženství; lidé po celé planetě dělali to samé – vztyčovali obrovské kameny, dělali dolmeny, kruhy. Dondávna se říkalo, že aspoň v Austrálii kameny nejsou, ale dnes už víme, že jsou.

Dějiny, jak se je učíme, jsou možná mylné. Je celá řada věcí, které do nich vůbec nezapadají. Postmoderní doba je zajímavá tím, že začínáme mít pochyby o zaručených pravdách. Neudržitelné je např. datování egyptologie;

obor je úplně na spadnutí, to jen egyptologové se pořád brání... Jako bychom pomalu začínali přepisovat dějiny anebo se na ně začínali dívat jinak. Určité věci, které se staly a dovedly nás tam, kde jsme, asi nevycházel z úplně správných rozhodnutí: např. že se člověk rozhodnul stát se zemědělcem. To stále pokládáme za úžasný krok v evolučním vývoji, ale byla to naprostá pitomost, která nás zavedla do světa, který skoro končí – např. to znamenalo všechny nemoci.“

Dubany

Naši první zastávkou byl kostelík v Dubanech, kde jsme se setkali s tzv. „zelenými muži“: „Obrovské věci, které v krajině v minulosti probíhaly, se v současnosti projevují v nenápadných detailech. Pokud si jich začnete všimnout – např. tohoto kostela v Dubanech –, můžete zažít nekonečné dobrodružství, dobrodružství otázek, které ve vás vyvolávají. Jak je možné, že taková – snad nás nikdo neslyší – díra jako Dubany má v zvenčí nezajímavém kostele věc, která jej spojuje s nejpálčivější otázkou celého keltského světa?

Dubanská historie je stejná jako historie jiných malých míst v raném středověku: vždycky vznikne nějaká tvrz, nic velkolepého; v románském období vždy s tou tvrzí souvisel tribu-

nový kostel, zvláštní typ románského kostela: vládce se nechtěl setkat s obyčejným lidem, tak si vystavěl z tvrze vchod do kostela tribunou. Tvrze už ale u kostelů většinou nestojí, proto je pro nás nepochopitelné, že je z prvního patra vchod na kůr. Nás v dubanském kostelíku zajímá presbytář, který nás spojuje s jednou z největších záhad celé keltské říše, to znamená Velké Británie, Španělska, Francie, Německa, dolní části Polska a našeho území.

Při prohlídkách středověkých kostelů narazíte na mnoho věcí, které z hlediska křesťanské ikonografie nedokážete vysvětlit: někde bude tzv. divý muž (irské kostely), jinde tzv. Sheela na Gig – ošklivá ženka rozevírající si své pohlaví... Jediné vysvětlení je, že jde o stopy po nějakém přetrvávajícím pohanství. Nikdo nedokáže vysvětlit, proč tam ty věci jsou. Nejčtenějšími „příšerami“ jsou tzv. „zelení muži“ a už jsou také stovky knih, které se jimi zabývají, mapují jejich výskyt; a ti jsou i tady v Dubanech.

Zelení muži se nikdy nevyskytnou mimo keltský svět: v Itálii je nenajdete – stopa tedy vede ke Keltům. Církev asi chtě nechtě do sebe musela absorbovat pohanství. Se vši pravděpodobností úmyslně, těžko si myslit, že by šlo o nějaké vpašování pohanské ikonografie do křesťanské. Lze rozlišit zeleného muže dvojího typu – první typ je vždycky starý muž s vousy, kterému většinou z úst nebo obočí vyrůstají listy. Druhý typ je naopak mladík, který jako by z listů vyčníval, vykukoval; možná jde o ohlas

Dionýsa, je totiž vždycky spojen s vínem. V několika českých kostelech jsem s dvěma třemi těmito muži objevil také ženskou tvář. Nemůže ale jít o světici, protože nemá žádný atribut.

Zelení muži nejsou nijak marginální záležitostí, jak by se nabízelo, když vám je ukazují v Dubanech: jsou na významných kostelech a místech v Čechách. U nás např. na svorníku v podloubí před Týnským chrámem v Praze. Největší záhadou je, že ti lidé museli vědět, proč je do kostelů dávali, – a my to nevíme. Zelení muži bývají velmi často na nejdůležitějších místech: když jsou na průčelí katedrál sv. Víta, tak prosím – svět maskaronů a duchů zvnějšku sakrálního prostoru lze vysvětlit jako zlé síly, které se nedostanou dovnitř... Ale když jsou v centru posvátnosti čili v presbytáři neboli kněžišti, pak je to skutečně záhada. Dubanský příklad je zajímavý tím, že je tu zelených mužů několik. V gotickém kostele v nedalekém Křesíně je také zelený muž, dále ve Stradonicích, Lounech, zkrátka na několika místech podél Ohře.

To, že se zelení muži dělali, je nějaký vzkaz, který neumíme přeložit. Všechno podléhá zapomenutí – je možné, že za nějakých dvě stě let nebude člověk v Čechách vědět nic o křesťanství, dalším obrovském vzkazu. I v osobním životě jsme obklopeni vzkazy: pořád nám někdo říká, co máme dělat, a my to jen neumíme číst. Proto naše životy většinou za nic nestojí. Kdybychom poslouchali vzkazy, byli bychom ideálními harmonickými bytostmi.“

Tzv. „zelení muži“, které jsme potkali v dubanském kostelíku, byli přechodem k tématu Keltů, o nichž nám Václav Vokolek vyprávěl cestou autobusem k prvnímu menhiru naší cesty: „Keltové nemají nic společného se Slovany. Mezi jejich výměnou je pět set let, přesto v posledních třiceti letech mnoho odborníků shromažďuje obrovské důkazy svědčící o tom, že jsme přímými potomky Keltů: hlavní české pohádky jsou keltské, celý náš národní mýtus včetně pověstí o blánských rytířích, který popsal Kosmas, je na bázi artušovského mýtu. Stovky místních názvů jsou přímo v keltštině, nebo zpotvořené keltštině (ze severních Čech Ještěd – keltsky Aset, Říp – Rip...). Existuje i jedna vzácná nemoc, kterou máme po Keltech – dokazuje to, že máme jejich geny.“

Slavětín

Prvním menhirem našeho výletu byl kámen ve Slavětíně, u něhož jsme se shromáždili a vyslechli si komentář Václava Vokolka: „Všude na světě se kamenům přikládá léčivá síla, pokládají se za symboly plodnosti nebo za spojení se záhrobním světem. Je u nich strašně důležitá vztyčenost, říká tomu posvátná vertikality. Pokud se kámen povalí, jeho energie se úplně vybijí – to dobře věděli křesťané. Slavětínský kámen má kříž – křesťané kameny nejen káceli, ale zapíchovali do nich i železné kříže; také je nazývali „čertovy kameny“, protože nechtěli, aby k nim lidé chodili. Menhiry ve středních a severních Če-

chách jsou ze stejného kamene – slepence –, jako kdyby hrál roli i materiál. Ten slavětínský je poprvé popsán v 18. století. Říká se mu Baba. Většina odborníků ho pokládá za menhir. Není představitelná žádná přirozená, přírodní možnost jeho vertikality – někdo tady musel ten balvan vztyčit a nenapadá mě, kdy by to bylo jindy než v pravěku. Pak už měli lidé jiné starosti než vztyčovat kameny.

Existence menhirů je všude ve světě jasná věc, pouze v Čechách dosud panuje zvláštní situace – roku 1924 byl totiž v Praze velký archeologický kongres, na němž bylo řečeno, že megalitických památek – uměle vztyčených kamenů, tedy menhirů, v Čechách není. A od té doby jich tu skutečně není, i když všichni vědí, že je. MUDr. Rudolf Zemek nedávno vydal knihu Neznámé menhiry v Čechách a na Moravě. Jde jen o zlomek práce, kterou dělá: on vždycky ty kameny obkope, aby potvrdil, že jde o uměle postavené objekty, které jsou systematicky zaklíněné. Je totiž těžké postavit něco tak, aby to vydrželo stát takhle dlouho. Sám jsem to zkoušel na zahradě, a kameny vydržely stát třeba tři roky, pak padly.

Jako důkaz, že nejde o menhiry, se často uvádělo, že ty české jsou na rozdíl od zahraničních menší – dva až tři metry, ale i metr až metr padesát. Oproti tomu v Bretani má menhir dvacet jedna metrů, běžné jsou menhiry okolo deseti metrů. Klasičtí archeologové tvrdí, že tyto kameny stojí v krajině přirozeně např. i proto, že se u nich nenajdou nějaké ná-

lezy – ale u většiny menhirů ve světě žádné nálezy nejsou, nikdo tam nikdy nic nevložil. Akademický konsensus v Čechách o neexistenci menhirů bude trvat ještě několik desetiletí, nebo se s tím nikdy oficiálně nepohne. To máte jako kdyby byla nějaká konference zdravotníků, byl tam umírající člověk, já bych ho přiložením ruky uzdravil a oni by řekli, že to stejně není pravda. Jedním z důsledků postupu českých archeologů je, že tyto kameny nejsou chráněné, a může je kdokoli ukrást. A děje se tak a zloději se nic nestane.

Proč lidé stavěli kameny, to nikdo neví, ale existuje o tom mnoho teorií. Kameny plnily nějaké duchovní, náboženské, spirituální funkce. Jedna z teorií vychází z čínské medicíny akupunktury. Ta je založena na tom, že tělo má různé dráhy a je třeba vědět, kam píchnout, pokud je něco v nepořádku. Země je někdy chápána jako živá bytost, Gáia, v níž probíhají dráhy. Ty můžou být někde porušené a v určitém místě je třeba ji zatížit, probodnout apod. Pro to svědčí výzkum Louise Charpentiera, který se věnoval menhirům na polích. Sedlákům překážely, tak je často vykopávali a odváželi pryč. Ale často je potom zase přivezli zpět! Když se totiž kameny odstranily, ihned se na poli zhoršily podmínky – půda byla kyselá, množili se škůdci atd.

Menhirů bylo nepředstavitelné množství. Dnes se soudí, že zbylo sedm procent původního počtu. Jedním z důvodů je, že si lidé z kamenů odsekávali třeba na zápraží – v 18.

a 19. století byl obrovský stavební boom. Pro církve byly kameny modlami, takže je rozbíjela, odstraňovala, povalovala.

Keltové v uctívání kamenů jen navazovali na předchozí kultury, resp. globální kulturu, je to ohromně stará věc. Před pěti šesti tisíci lety v Evropě jako by lidé nedělali nic jiného, než vztyčovali obrovské kameny, dělali dolmeny, kamenné kruhy – a musela to být obrovská porce práce. Lidé tehdy neznali kov, neměli techniku, a přesto přemísťovali obrovské těžké balvany třeba na vzdálenost 120 kilometrů, i po moři. A to tehdy koexistovaly jen malé komunity. V historii to můžeme srovnávat se stavbami pyramid nebo katedrál.

Drahomyšl

Druhým a posledním menhirem naší cesty byl kámen v Drahomyšli: „Není vyloučeno, že menhiry vytvářely nějakou síť. Když se kámen v Drahomyšli spojí s kamenem zvaným Gibbon v tzv. kamenných řadách Kounov, dostanete pravý úhel k největšímu menhiru u nás v Klobukách. Zjistil to Doc. Milan Špůrek, který o menhirech začal psát jako jeden z prvních v Čechách v 80. letech. Věnuje se právě tomuto propojování kamenů a vychází mu, že ukazuje zimní nebo letní rovnodennost – jako by to byl jakýsi kalendář posvátnosti.

Menhiry bývají na nejkrásnějších místech, i odtud je krásný panoramatický výhled. Je to dominantní místo, odkud je vidět a které je vidět zdaleka. Menhir má 2,5 tuny – doufejme,

že vydrží, protože kameny se hodně kradou. Ke kamenům se vážou různé pověsti většinou ve spojitosti s čerty nebo zkameněním lidí – všude po světě jsou to pověsti stejné, ať už v Čechách, nebo na Kavkaze, či v Japonsku.

Existuje celá řada studií z různých oborů, jaké všechny anomálie se dají v okolí kamenů naměřit. Někteří lidé mají s kameny velmi zvláštní zážitky. A upozorňuji, že nemusejí být jen pozitivní. V Anglii je na několika megalitických památkách velmi prosté upozornění, že některé mohou být nebezpečné... Co ale vím, tento drahomyšlský kámen působí na lidi pozitivně. Já jsem si jednou zahrál se životem v souvislosti s kamenem zrovna,

když mi bylo padesát, a málem jsem zemřel. Ve Velké Británii je jedna svatyně, kde nic není, jen jámy po kamenech a kůlech, a právě tam je také napsané to varování. Byl jsem hluboce zklamán, že tam „nic“ není, protože v literatuře je tato svatyně hodnocena vysoko. Překračoval jsem jeden dva kruhy, brněly mi nohy, tam mím, tam víc, hrál jsem si s tím, a za necelý měsíc v Praze už bylo zle. Na dva tři měsíce mě to úplně vyhodilo ze života, ohluchl jsem, lékaři vůbec nevěděli, co se mnou je.

Jakmile se začnete zabývat kameny, změni vám to totálně život. Kdybychom se potkali před 15 lety a řekli byste mi, že budu něco povídat u drahomyšlského kamene, tak bych

Foto archiv

ani nevěděl, kde stojí. Rozvrací se rodiny, lidé opouštějí zaměstnání – Dr. Zemek byl úspěšným doktorem v Německu... Proč se tím zabýváme? Čím dál víc musíme uvažovat o tom, že není jen materiální svět, že nejsou jen Kauflandy a televize, že se můžeme napojit na jiné světy. Jde o sta tisíce let starou praxi a dejme tomu padesát let ji ignorujeme – tak chytří nejsme, spíš naopak. Posledních dvacet let se dozvídáme, že pravěký člověk nebyl žádný primitiv – to, že neměl mobil, neznamena, že byl idiot. Kdybychom sem dostali Kelta a ukázali mu, jak večer tupě sedíme před obrazovkami, řekl by, že jsme úplní idioti, a měl by pravdu. My posuzujeme úplně idiotsky. Život Kelta byl na naprosto jiné úrovni. Nemůžeme měřit kvalitu života technickým pokrokem.

Ale duchovno se obnovuje. To, co jsem před deseti patnácti lety viděl v Anglii nebo Bretani, se začíná objevovat i v Čechách: poslední tři roky se na posvátných místech objevují svíčky, věnečky obilí, po beltinu zůstávají stopy po ohni, lidé znovu vztyčují kameny – např. kromlechy ve Volarech. Nicméně sleduji, že kameny, které stály několik tisíc let, z nějakého důvodu pustnou a končí, mají neuvěřitelně rozpadem...”

Spisovatel a publicista *Václav Vokolek* se narodil 1. ledna 1947 v Děčíně jako syn katolického spisovatele Vladimíra Vokolka. Po středoškolských a nedokončených vysokoškolských studiích pracoval jako zámecký správce, pracovník muzea a později restaurátor výtvarných děl zejména v severních Čechách; v roce 1975 si zvolil svobodné povolání. Po listopadu 1989 působil i v literárních redakcích, podílel se na založení nakladatelství Triáda, od roku 1995 vyučuje na pražské Vyšší odborné škole publicistiky. Jako editor se věnuje literárnímu odkazu svého otce a kulturní historii českých zemí z esoterického pohledu. Intenzivně se věnuje také výtvarné tvorbě. Žije střídavě v Tursku a v Praze.

Václav Vokolek je také vedoucím duchovně-vzdělávacího projektu Collegium Lucis (www.collegiumlucis.cz), které navazuje na dvouletou činnost Svobodné univerzity. Přednášky probíhají od září 2009 vždy jeden víkend v měsíci v prostorách VOŠP Opatovická 18, Praha 1. Součástí výuky jsou i poznávací výlety, jako byl ten náš, a exkurze. Jednotlivé akce jsou přístupné i veřejnosti a nepravidelným posluchačům. Na přednáškách se kromě Vokolka podílejí Pavel Turnovský, Tomáš Boněk, Ivan O. Štampach, PhDr. Jitka Bílková, PhDr. Jiří Zemánek, Valdemar Grešík, Josef Pekárek, Jakub Hlaváček ad.

Knihovničky

Pokratice

Tentokrát vám v rubrice Knihovničky nepředstavíme jednu z obecních knihoven, které litoměřická Knihovna K. H. Máchy metodicky vede, ale rovnou její městskou pobočku. Máme k tomu dobrý důvod – v létě se stěhovala. Z Ladovy ulice se přemístila do budovy 7. Základní školy v Havlíčkově 32. O změnách, ale i o tom, co zůstalo stejné, hovoří vedoucí pobočky knihovny Pokratice Alena Koudelková, jinak také chovatelka psů s hrůzostrašným názvem samojedi.

V létě jste se s pokratickou pobočkou stěhovala – bylo to poprvé?

Pobočka vznikla v roce 1983 a nejprve sídlila v komplexu Družba v Pokratické ulici. Pak se stěhovala do Školní ulice na konci Pokratic. To bylo trochu nešťastně zvolené místo, protože děti to měly přes ulici, takže moc nechodily. V roce 1999 se pobočka stěhovala do budovy bývalého stacionáře pro pohybově postižené v Ladově ulici – stacionář se přemístil do současného Centra pro zdravotně postižené děti a mládež Srdíčko v Revoluční ulici. Pobočka ve Školní byla otevřena jen dva dny v týdnu a zvládla ji tak obhospodařit paní Skálová, která byla v důchodu. V Ladově přibýlo čtenářů, začalo se půjčovat čtyři dny v týdnu a automatizoval se výpůjční systém – přibýly i počítače – a po paní Skálové jsem nastoupila

já. Předtím jsem pracovala v Knihovně K. H. Máchy na dětském oddělení a oddělení beletrie.

Kdo využívá služeb pokratické pobočky?

Je tu registrováno kolem čtyř set čtenářů. Smyslem pobočky je přiblížit knihovnu lidem, kteří to mají na náměstí daleko: z jedné poloviny jde o děti, z té druhé většinou o seniory. Naopak k nám nechodí studenti.

Myslíte si, že do Havlíčkovy budou chodit titíž čtenáři, kteří chodili do Ladovy ulice?

Ladova ulice je součástí sídliště Pokratice, Havlíčkova je o dost blíž centru. Případá mi, že složení čtenářů se – zcela prozaicky – mění s místem. Nyní jsme ve škole, a tak doufám, že přibude hlavně dětí. Dosud tu měly jen malou školní knihovničku.

Pořádáte program pro veřejnost jako Knihovna K. H. Máchy?

Méně a hlavně pro děti. Loni na jaře, ještě v Ladově ulici, jsem u příležitosti Mezinárodního dne dětské knihy využila zahradu u školky a připravila pro děti pohádkovou stezku s úkoly. Jednou jsme se také připojili k Noci s Andersenem. Hned vedle bývalé pobočky byla školka, která k nám chodila každý měsíc. Dětem jsem vyprávěla o tom, jak vznikají knihy, odkud přišly pohádky nebo jsme si prohlíželi publikace o zvířatech. Doufám, že nám školka zůstane věrná. Některé děti znám od čtyř let; poté, co je

sem přivedla školka, sem přišly s maminkou, a pak se zaregistrovaly jako čtenáři. Některé pak začaly využívat i knihovnu ve městě.

Popište čtenářům, jak to vypadá v novém prostoru pobočky.

Rozdělili jsme prostor na dětské oddělení, oddělení beletrie a oddělení naučné literatury. Máme barevné stěny, malý čtenářský koutek pro dospělé, kde budou mít klid – to v minulém, ač větším prostoru nebylo. Vyčleněny jsou novinky a časopisy. Dětské oddělení je rozděleno na tři části – pohádky a beletrie do 10 let, naučná literatura (encyklopedie, slovníky, návody na vyrábění) a beletrie pro mládež od 11 do 15 let. Zůstávají dva počítače s internetem i katalogem, plánuje se třetí počítač čistě jen s katalogem. Ve fondu máme celkem 15 000 knih, některé jsou v malém skladu ve vedlejším menším prostoru.

Jak získáváte knihy do fondu?

Nakupuje je Knihovna K. H. Máchy, ale do výběru mám možnost zasáhnout podle zájmu čtenářů. Je tu stálý fond, který se doplňuje, na rozdíl od obecních knihoven k nám nechodí výměnné soubory.

Co jde u vás nejvíce na dračku?

Je to dané složením čtenářů: chodí k nám početná skupina žen starších 60 let, a tak vede romantika. Půjčují se i detektivky a historické knihy.

Já sama romantiku ani sci-fi, které je také populární, nečtu. Zkoušela jsem to, ale přijde mi to naivní, neskutečné... Asi budu více realistkou.

Co tedy čtete ráda?

Mám ráda historické detektivky od Vlastimila Vondrušky a také se snažím doplňovat si mezery v současné české próze.

Po Litoměřicích je vás občas vidět s velkým psi...

S manželem máme chovatelskou stanicí čtyř samojedů, což jsou sibiřští sáňoví psi. Od toho se odvíjí i náš volný čas: potřebují hodně pohybu, sami ho mít nemůžou, a tak se hýbeme s nimi. Propadli jsme poměrně novému sportu zvanému dogtrekking: jde o turistiku se psem, jež má ale svá specifika a pravidla. Chodí se o víkendech od jara do podzimu, spí se v přírodě. Trati měří okolo osmdesáti kilometrů. Zdá se to náročné, ale psi, které máme přivázané u pasu, nám do kopce pomůžou. Nedá se ovšem říct, že bychom závodili: dogtrekking je pro nás relax; strávíme celý víkend v přírodě, poznáme nové kraje, je u toho hodně skvělých lidí, navazují se nová přátelství... V říjnu začíná závodní sezona, tzv. musherská, a to už přebírá otěže manžel. Nejstaršího psa máme už sedm let, před dvěma lety se nám narodila štěňata, dvě z nich jsme si nechali. Samojedi jsou zlatí ve vztahu k lidem, ale nejsou úplně poslušní. Nedají se vychovat jako služební ple-

meno. Ale když má pejsek vlastní hlavu, má to také své kouzlo: není to otrocké.

Proč se samojedi tak zvláštně jmenují?

Plemeno získalo jméno od Něnců, kmene příslušejícího k uralské etnické skupině, a Něncům se dříve říkalo „samojedi“. O velkou popularitu samojedů se postaral Amundsen, který je měl při své výpravě k Severnímu pólu ve spřežení. Jsou to mimořádně vytrvalí otužilí psi.

Výpůjční doba pobočky

Knihovny K. H. Máchy Pokratice

pondělí 8–12 13–17

úterý 8–12 13–17

středa 8–12 13–18

pátek 8–12 13–17

Viewegh píše nový román: na internetu a podle návodu čtenářů

Před nedávnem vyšla kniha – „blogoromán“ Slib, že mě zabiješ Martina Fendrycha (Argo, 2009). Jednotlivé kapitoly románu autor týden co týden zavěšoval na blog serveru Týden.cz. Byl hojně navštěvovaný, vzbudil velké ohlasy čtenářů – nadšené i zavrhuje (část z nich v knize najdete). Přími aktéři příběhu o sobě na blogu četli a jejich reakce na vyprávěné vlastní osudy i představy o tom, co má či mělo být napsáno, se objevují v románu.

Po Fendrychovi se do experimentování s médiem internetu a interaktivitou čtenářů pustil i komerčně nejúspěšnější český autor Michal Viewegh.

Spisovatel chystá nový román Srdce domova, který se ale bude zcela odlišovat od jeho dosavadní tvorby. Vychází postupně po kapitolách. Ty může vytvářet ve spolupráci s autorem kdokoli z veřejnosti. Projekt nazvaný Magnesia blogový román má inspirovat k autorskému psaní a od začátku srpna potrvá zhruba pět měsíců.

Viewegh považuje projekt za velmi zajímavý a bude pro něj něčím naprosto novým. Tuto formu kolektivního psaní ještě nikdy předtím nezkusil. „Mám pouze zkušenost s psaním ve třech. Společně s Ivou Hercíkovou a Halinou Pawlovskou jsem kdysi dávno napsal jeden román na pokračování. Na tomto projektu mě

láká rovněž možnost najít nový, přinejmenším stylistický nebo humoristický talent, pokud se objeví výrazný text. Také snad konečně začnu číst blogy, což dosud nedělám," podotkl spisovatel.

V první kapitole Viewegh popsal charakter hlavních hrdinů a naznačil směr příběhu. To ostatní už je na spoluautorech, kteří mohou do děje vstoupit na internetových stránkách www.blogovyroman.cz. Spisovatel vybírá z literárních prací vytvořených veřejností během dvou týdnů to nejzajímavější pokračování děje. Zároveň v komentáři zdůvodňuje, proč ho právě tato varianta nejvíce zaujala. Interval mezi vydáním každé kapitoly jsou vždy dva týdny.

Viewegh očekává, že by mohl dát impuls k rozjezdu největší školy autorského psaní v Česku alespoň na dobu tvorby blogového románu. „K autorskému psaní není potřeba nějaké speciální literární vzdělání. To snad přísně vzato ani neexistuje. Pokud ale nepočítám kurzy, takzvané creative writing. Literatura na rozdíl od hudby, divadla, filmu nebo výtvarného umění vysokou školu nemá. Nutné je ale samovzdělávání, zejména čtení. Pokud nevíte, jak vypadá současná literatura, spisovatelem se nikdy nestanete," dodal Viewegh.

Spisovatel udělil na začátek několik rad, jak psát: „Za prvé: ne každý zvuk je hudba – a ne každá zapsaná událost je literatura. Psaní je tvorba, fabulace, tj. rafinované vymyšlení si – nikoli mechanické zapisování skutečných historek, názorů či pocitů au-

tora. Za druhé: kdo chce psát, musí číst. Za třetí: velká témata jako smrt, sebevražda, nemoc, rodinná tragédie apod. jsou často jen berličky pro autorskou nemohoucnost. I zdánlivě všední, obyčejné lidské příběhy mohou být „velké“. A naopak. Za čtvrté: nepřikrašlujte slovy, pište co možná věcně, věřte síle vašeho příběhu. Za páté: devatenáct postav na pětistránkovou povídku je příliš. A tak dále a tak dále..."

Ždroj: iDNES.cz

Žaujal vás Vieweghův experiment? Multiautorský román na pokračování můžete psát také na internetových stránkách naší knihovny (www.knihovnalitomerice.cz/roman-na-pokracovani.htm).

Rok Karla Hynka Máchy

Město Litoměřice i Knihovna K. H. Máchy se budou podílet na celonárodních oslavách dvě stě let od narození Karla Hynka Máchy (16. listopadu 1810) v roce 2010.

Foto www.praha.eu

Severočeský spisovatel Muška oceněn za knihu Nenechám si tě vzít

Česká sekce mezinárodní asociace autorů detektivní literatury AIEP rozhodla o tom, že její cenu v kategorii kniha roku letos získá severočeský spisovatel Ladislav Muška za titul Nenechám si tě vzít. Tzv. Cenu Jiřího Marka převzal Muška z rukou náměstka ministra vnitra Jiřího Komorouse.

Ladislav Muška se narodil r. 1928 v Semilech. Vyučil se sladovníkem, při zaměstnání vystudoval v Praze operní zpěv. Téměř 40 let byl členem ústecké opery. Spolupracuje také s tiskem, rozhlasem a televizí. Dnes je členem Obce spisovatelů v Praze, předsedou Severočeského klubu spisovatelů a členem Casanovské společnosti. Získal několik ocenění v různých literárních soutěžích, například první cenu za pohádku Jak labuť tančila v Labutím jezeře (Praha 2000 – Evropské město kultury, kategorie profesionálové). Na kontě má 29 vydaných titulů. V minulém čísle bulletinu jsme vám v rubrice Novinky představili jeho Veroniku vražednici (Dauphin, 2008). V prosinci loňského roku získal Cenu primátora města Ústí nad Labem za přínos ústecké kultuře. Knihu Nenechám si tě vzít vydala Severočeská vědecká knihovna a Severočeský klub spisovatelů v Ústí nad Labem roku 2008.

K tomuto zásadnímu výročí připravuje Obec spisovatelů ve spolupráci s dalšími organizacemi (mj. s Památkovým úřadem, Ústavem pro českou literaturu AV ČR a dalšími) řadu akcí, výstav, konferencí, autorských čtení, besed, odborných diskusí, knih a sborníků, které souhrnně nazvala Rok Karla Hynka Máchy 2010.

Máchovska výročí často sehrála důležitou roli v historii naší země – připomeňme jen rok 1936, kdy se mnohé kulturní akce spojené s osobností básníka staly manifestem v době národního ohrožení. Jubileum takového významu je záležitostí vpravdě ojedinělou a vytváří příležitost pro důstojnou prezentaci nejen oslavovaného básníka, ale i české literatury a kultury, jejich tradice a kontinuity. Projekt byl zahájen tiskovou konferencí v pražské primátorské rezidenci 30. dubna 2009, litoměřickou knihovnu zde zastupovala Zorka Čuchalová. Rok Karla Hynka Máchy je otevřeným projektem. Mohou se k němu připojit i další subjekty, které projeví zájem podílet se na oslavách důstojným a inspirativním způsobem.

Záštitu nad akcí převzali prezident České republiky, primátor Hlavního města Prahy, ministr kultury České republiky, starosta Královského města Litoměřice Ladislav Chlupáč a Česká komise pro UNESCO. Mediálním partnerem projektu je Český rozhlas.

Ždroj: Obec spisovatelů. Plán připravovaných akcí a další informace najdete na webových stránkách www.macha-2010.cz.

Anna Stará: Naše kopečky

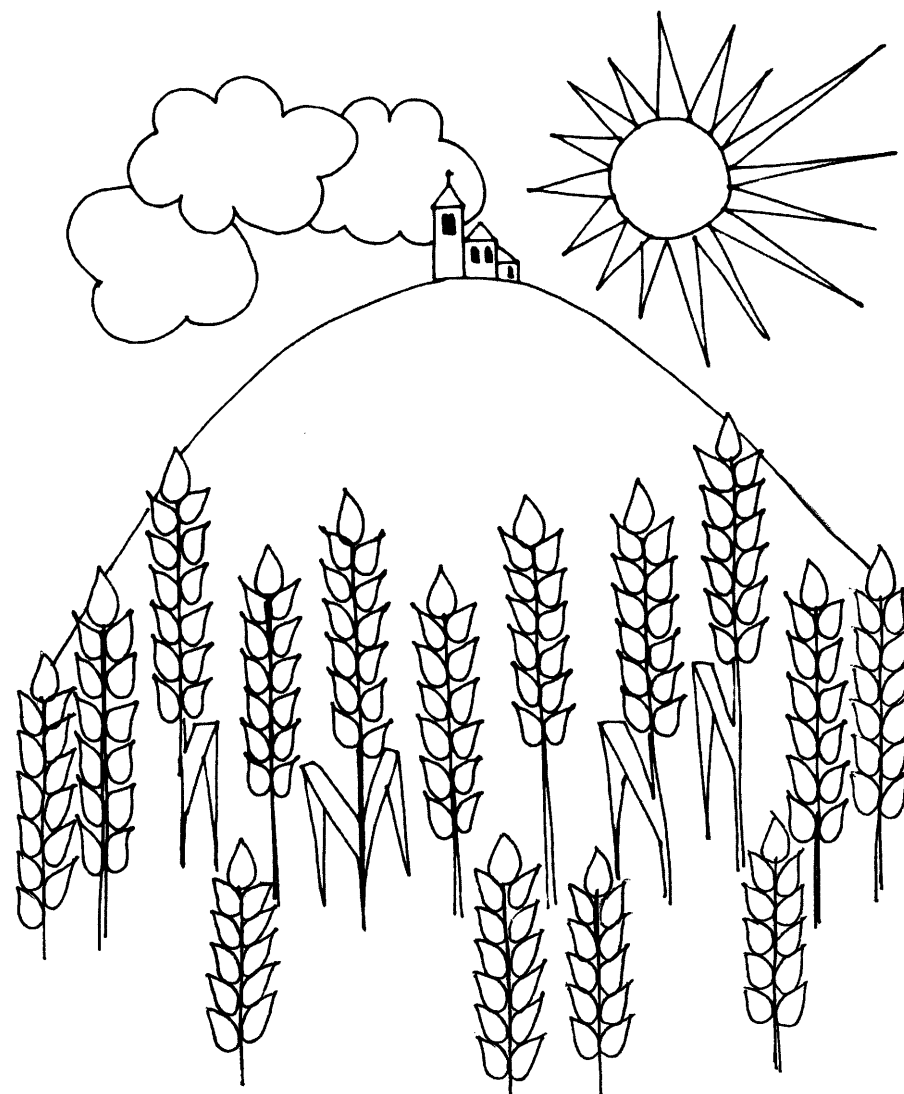
Pro malé čtenáře, kteří rádi kreslí a malují, přetiskujeme ukázkou z omalovánky Anny Staré. Ta letos ve spolupráci se Severočeskou vědeckou knihovnou Ústí nad Labem a Severočeským klubem spisovatelů vydala brožurku *Naše kopečky*. Jde o omalovánky s veselými černobílými obrázky kopců této severočeské chráněné krajinné oblasti a doplněné krátkými básněmi. Jedná se o vůbec první omalovánky Českého středohoří, které kdy vznikly. Anna Stará v současnosti připravuje k vydání další omalovánky pro města Ústí nad Labem (divadlo, náměstí s fontánami, Větruše, Střekov, koupaliště Brná, zoo) a Úštěk (vrch Sedlo, Hrádek a Ostrý a město).

Anna Stará (1949, Most) studovala pedagogický směr Dramatická výchova na Akademii múzických umění v Praze, poté třicet let pracovala ve školství. Je členkou Severočeského klubu spisovatelů. Její prvotinou byla sbírka *Gavrilu Princip* – expresivní básnická skladba o sarajevském atentátníkovi, který zemřel v terezínském věznici. K tisku má připravenou další knihu s regionálním záběrem *Životy hudbě zasvěcené o profesionálních muzikantech z Litoměřicka*, kteří studovali vážnou hudbu na Hudební akademii múzických umění v Praze, popř. v cizině. V r. 2005 vycházely rozhovory s těmito muzikanty v *Deníku Litoměřicka* jako půlroční seriál.

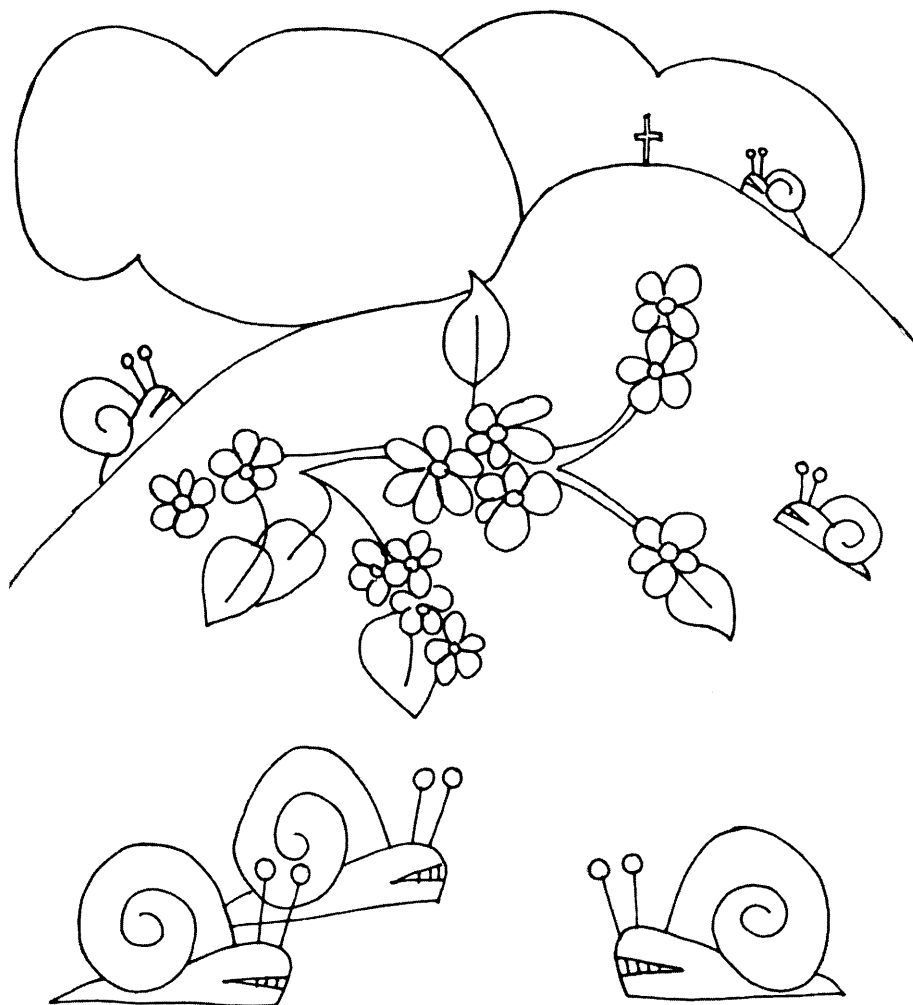
Jako autorka, dramaturgyně, scénografka a režisérka spolupracuje Anna Stará s amatérským divadelním souborem ve Vchynicích Vchynické škátule, např. na tvorbě jarmarečních písní, v nichž jsou ve verších zaznamenány pověsti nebo i skutečné historické události z okolí. Za jarmareční píseň tohoto souboru o dvou loupežnících Paškovi a Polovi, kteří kdysi žili na blízkém vrchu Ostrý, získala obec Vchynice čestný diplom a odměnu 20 000 Kč na rozvoj amatérského divadla.

Pokud vás ukáзка z omalovánek Anny Staré zaujme, můžete si o ně napsat na e-mail AnnaStara@seznam.cz či na adresu Anna Stará, Krátká 987, 410 02 Lovosice. K dispozici jsou také v litoměřickém infocentru. Stojí 15 Kč.

Repro archiv Anny Staré

Naše kopečky

Nad jezerem kopec s křížem.
Už jsi na něm někdy byl?
Nejhezčí je vždycky v máji.
Ten kopec je Radobýl.

Litoměřicko ve filmu

Na konci července pořádaly o.s. Kinoklub Ostrov a agentura Modrý z nebe zajímavou filmovou přehlídku. Snímky natáčené v Litoměřicích a okolí se promítaly v letním kině a hospodě u letního kina na Střeleckém ostrově. O jejich výběru a přípravě minifestivalu hovoří jeho dramaturgyně Renata Vášová.

Kde se vzal nápad na festival filmů natáčených na Litoměřicku?

S myšlenkou promítat snímky, které se natáčely v Litoměřicích, přišel Michal Hanzl z Modrého z nebe už před drahnou dobou, ale dosud jsme nenašli čas ani sílu se tomu věnovat. Až letos jsme našli mezeru mezi prázdninovými akcemi – hudebním festivalem Litoměřický kořen na začátku července a filmovým festivalem na konci srpna.

Jak jste vyhledávali patřičné snímky?

Všichni samozřejmě vědí, že se v Litoměřicích natáčeli Páni kluci (1975, r. Věra Šimková-Plívová) nebo Dva lidi v zoo (1989, r. Marie Poledňáková). My jsme ale chtěli najít i ne tak známé filmy. Rozhodli jsme se, že zadáme rešerše Národnímu filmovému archivu (NFA): udali jsme tedy místa, na která se chceme zaměřit. Oni je zadali do vyhledávače v databázi ano-

tací českých, resp. československých filmů. Tato databáze je v podstatě digitalizovaný obsah knih Český hraný film 1, 2 a 3, které NFA vydal. Přístup do systému je ovšem neveřejný, jde o placenou službu.

Překvapily vás některé snímky, které NFA našel?

Já osobně jsem byla překvapena, že nám NFA zapůjčil kopie dvou 35mm filmů z 20. let (Z Prahy parníkem do Litoměřic, 1925 a Přijďte do krásného Polabí Českého ráje, 1928), jeden film ze 30. let (Cesta krásným Polabím, 1937) a jeden z 50. let (České středohoří, 1956). Většinu archivních materiálů totiž NFA nepůjčuje. Zřejmě bude mít více kopií. Jedná se o skutečné rarity, které v Litoměřicích asi ještě neběžely. Další zajímavostí byla Bezedná hora (1990, r. Vladimír Polák) s komentářem Rudolfa Hrušínského o podzemní továrně Richard ve stavu, v jakém ji neuvidíte ani v dokumentu, který před nedávnem natáčelo město, protože Richard rychle chátrá. Další raritu už nám v NFA přepsali na DVD, protože její kopie na 35mm filmu není k zapůjčení: Dobrodružství na Labi (1972, r. Thomas Kuschel) je dětský film natočený v koprodukcí NDR a ČSSR. Vůbec nikdo ho neviděl, takže jsme se všichni trochu báli, co bude zač. Další zajímavostí byl dokument Buďte pozdraven, pane Jou-

Foto Lukáš Jančík

da (2006, r. Václav Kučera) o slavném litoměřickém rodáku, komiku Felixi Holzmannovi. Vystupují zde členové rodiny i lidé z místní kultury z doby, kdy byl Holzmann činný – např. František Honzák –, a jeho osobní známí. U filmů *Mág* (1987, r. František Vlácil) stejně jako u *Hvězdy zvané Pelyněk* (1964, r. Martin Frič) z 1. světové války, která se jinak natáčela převážně v kasárnách v Rumburku, jsme nevěděli, kolik záběrů z Litoměřic budou obsahovat: málokdo je totiž předtím viděl.

Jak zapůsobily filmy, které jste vybrali, na vás samotnou?

Filmy ukázaly to, co je na regionu nejzajímavější – viděli jsme mnoho nejrozumnějších pohledů na žernošské vinice, zákruty řeky Labe a Portu Bohemicu. Pro hraný film je nejatraktivnější lokalitou Litoměřic Dómské náměstí. Ve všech filmech jsou Litoměřice zachyceny tak, jak vypadaly před všemi rekonstrukcemi historických budov – a jejich oprýskané fasády, neopravené cesty a zákoutí měly svůj půvab.

Je něco, co se vám nepodařilo do programu festivalu zařadit?

Mysleli jsme si, že najdeme více zajímavých hraných filmů. Do programu se nevešla strašidelná pohádka *Deváté srdce* od Juraje Herze. Dále se nám nepodařilo podchytit tvorbu *Krátkého filmu* a *Filmové týdeníky*, protože z nich NFA rešerše nedělá. Česká tele-

vize není podle lokality schopná udělat rešerši žádných svých materiálů, což je opravdu škoda: spoustu seriálů – např. *Circus Humberto* – bylo natáčeno v Litoměřicích. V ČT našli hodně zajímavý dokument o kulturním dění v Litoměřicích v 70. letech, ale neměli ho na nosiči, z něhož by byli schopní to přepokopovat. Spoustu materiálů je tím asi navěky ztraceno, nikdo je už neuvidí...

Kolik návštěvníků na festival dorazilo? Jaká projekce byla nejvyhledávanější?

Návštěvnost na projekcích v letním kině je mimořádně ovlivněna počasím, proto nejvíce lidí dorazilo na *Vláčilova Mága* a *Hvězdu zvanou Pelyněk*. I bez svého místopisného určení jde o mimořádně zajímavé české filmy, které se běžně nepromítají ani v kinech, ani v televizi.

Budete příští rok pořádát druhý ročník festivalu Litoměřicko ve filmu?

Do rešerší jsme zadali širší vyhledávání – nejenom Litoměřice, ale i České středohoří, Kamýk, Ploskovice apod. Vynechali jsme Terezín, protože to je kapitola sama pro sebe. Příští rok bychom tedy hypoteticky mohli sestavit festival z pohádek z místních zámků, další rok z filmů natáčených v terezínské pevnosti... Podle diváckých ohlasů je u veřejnosti o tyto snímky zájem. A samozřejmě také o veškeré historické a dokumentární záběry známých míst.

Literární příloha

Třetím číslem bulletinu Karel – Hynek – Mácha v tomto roce završujeme kolující cyklus jmen a zvýrazňujeme název Mácha. Proto se v literární příloze opět zaměříme na génia 19. století, který dal jméno naší knihovně.

Od samotného K. H. Máchy si nic nepřčtete, ale literární historik působící na Pedagogické fakultě Univerzity J. E. Purkyně v Ústí nad Labem Josef Peřina vám vyličí, jak byl zdánlivě romantický básník překvapivě pragmatický v nakládání s penězi. A dále si přčtete texty Karla Zlína a Zdeňka Barborky ovlivněné máchovskými literárními motivy i Máchovým životem.

Poslední číslo bulletinu tohoto roku věnujeme také dětem – hlavně jim jsou věnovány i poslední úpravy v interiéru knihovny a také aktuální podzimní program pro veřejnost. V bulletinu jsou zastoupeny texty dvou autorek a jednoho autora, které jsou určeny především dětem – ale nejen jim: Renaty Štulcové, Adély Hoškové a Pavla Brycze. Štulcová a Brycz přitom pro naše čtenáře a návštěvníky autorských večerů knihovny nejsou neznámými jmény: četli tu v minulém roce a ukázky z jejich dříve vydaných děl jsme už otiskli. Adéla Hošková, jejíž básně otiskujeme na úplném konci literární přílohy, je z rodu naivních básníků a básnířek; a taky je to prima holka!

Josef Peřina

Básník romantik – k financím pragmatik (Na okraj životopisu Karla Hynka Máchy)

Při studiu života a díla Karla Hynka Máchy jsou plným právem prioritně analyzovány příčiny vzniku a podoby básníkovy romantického životního postoje, který rozhodujícím způsobem ovlivnil genesi a podobu jeho umělecké tvorby.

V tomto příspěvku se budeme věnovat problému, který dosud stojí v pozadí dosavadního máchovského bádání. Jedná se o otázku, do jaké míry byl rozervaný snivec toužící po nejasné kráse budoucí vlasti ležící za obzorem všedního, jej tísnícího života, v němž zažíval pocit osamocení cizince, schopen opustit metafyzicky pojaté vyšší sféry a prakticky se vyrovnat s každodenními běžnými starostmi jej obklopující reality. Celkem logicky se musíme ptát, zda je velkoryse přehlížel a okázale se nad ně povznášel pro jejich malost a přízemnost, jak bychom od romantického snílka očekávali, či naopak, zda se v nich dokázal orientovat a pragmaticky je řešit. Na první pohled se zdá málo pravděpodobné, že by se Máchův romantický životní pocit mohl pojit s výrazně pragmatickým postojem ke každodenní životní realitě. Přesto je tomu tak. Máchovy zápisníky a korespon-

dence poskytují řadu svědectví o tom, že v jeho případě oba tyto na první pohled protikladné póly překvapivě leží velmi těsně vedle sebe.

V tomto pramenném materiálu se nachází více než třicet básníkových zmínek týkajících se financí a jeho způsobu nakládání s nimi. V žádné z nich nenajdeme ani stín projevu nadneseně lhostejného přístupu k penězům, který by naznačoval Máchovo přesvědčení o pomíjivosti jejich ceny a smyslu existence ve srovnání s hodnotami a tužbami lidského života. Z výše uvedeného počtu pouhé čtyři jsou jen prostým konstatováním výdaje či manipulace s nimi, jak je tomu například v případě zápisu v Deníku o cestě do Itálie, kde si zapsal: „Oběd stál 56 kr.kr.m.¹“, či v dopise bratru Michalovi, v němž se dočteme: „Peníze Tě v tomto psaní nepochybně nejvíce budou těšit, také je nejdříve uhlídáš, proto Ti také o nich nejdříve píši. Tady Ti tedy rodiče posílají 5 fl. stříbra²“, nebo v deníkovém záznamu z roku 1835, kde si zaznamenal: „Koupil jsem dole pro Lori náhpolster za půl zlatého. Pak jsem byl dole až do půl deváté a pomáhal jsem jí rantlo-

vat³.“ [...] Ve dvou posledních případech se navíc nejednalo o peníze jeho, v prvním to byly peníze rodičů, ve druhém pak s největší pravděpodobností šlo o peníze Šomkových, za něž koupil Lori potřeby pro její domácí výtěžnou práci. Zbytek finančních zmínek v uvedených pramenech pak jednoznačně svědčí o Máchově zodpovědném a šetrném vztahu k penězům vyplývajícím z jeho ne příliš dobré hmotné situace. Z deníku, který si vedl na své italské cestě, psaném formou stručných zápisů cestovních zážitků a dojmů, se tak několikrát setkáváme s poznámkami, v nichž poukazuje na tamní značnou drahotu. Jedná se o zápisy typu: „Drahé snídání, 1 fl. 8 kr.“ [...] či „drahá káva za 20 kr.“⁴ Na jiném místě se dočteme: „Baba nás ošidila. Za mlíko 32 kr.“⁵ a o něco dále: „Strašlivý počet. Schnitzel 48 kr., salát 30 kr. atd., 2 fl. 54.“

³ Mácha si zapsal tuto poznámku do deníku dne 22. října 1835. Srov. Spisy K. H. Máchy, sv. 3, k vyd. připravili K. Janský, K. Dvořák, R. Skřeček, Praha 1972, s. 292.

⁴ Tuto poznámku do Deníku o cestě do Itálie si K. H. Mácha zapsal nedaleko italských hranic ještě na rakouské straně. Srov. Spisy K. H. Máchy, sv. 3, k vyd. připravili K. Janský, K. Dvořák, R. Skřeček, Praha 1972, s. 265.

⁵ Cenu za drahou kávu si Mácha do Deníku o cestě do Itálie zaznamenal v Lublani. Srov. Spisy K. H. Máchy, sv. 3, k vyd. připravili K. Janský, K. Dvořák, R. Skřeček, Praha 1972, s. 273.

⁶ Zápis si pořídil Mácha do Deníku o cestě do Itálie na zpáteční cestě v Horním Štýrsku nedaleko Neunkirchenu. Srov. Spisy K. H. Máchy, sv. 3, k vyd. připravili K. Janský, K. Dvořák, R. Skřeček, Praha 1972, s. 276.

¹ V tomto zápise si Mácha poznamenal cenu prvního oběda v Benátkách. Citováno z Máchova Deníku o cestě do Itálie, in: K. H. Mácha. Literární zápisníky, deníky, dopisy. Spisy K. H. Máchy, sv. 3, k vydání připravili K. Janský, K. Dvořák, R. Skřeček, Praha 1972, s. 271.

² Dopis bratru Michalovi napsal K. H. Mácha počátkem března 1836. Srov. Spisy K. H. Máchy, sv. 3, k vyd. připravili K. Janský, K. Dvořák, R. Skřeček, Praha 1972, s. 316.

kr⁷.“ Neopomněl zaznamenat ani vypravování paní hospodské, která jim vysvětlovala, „jak ji šněrovali v Mariazelli, že musila 53 fl. a 24. kr. platit za ½ 3 dne. Počítala husu za 5 fl., pokoj 6 fl. a ještě vyvedla jen 32 fl.⁸“ Jak je zřejmé, podnikavá paní hostinská zdůvodňovala našim putujícím, proč od svých hostů musí žádat tak vysoké ceny za stravování a ubytování.

Stížnosti na neúměrnou drahostu ve srovnání s Prahou zaznívají i z řady básnickových dopisů z Litoměřic, v nichž strávil poslední týdny svého života. V dopise rodičům z počátku října roku 1836 se tak např. dočteme: [...] „jde do živého – večere a nocleh stojí mne pokaždý 1 fl. 40 kr. v. č.“ Oznamuje jim dále, že přijede do Prahy, a žádá je: „jsou tak dobří a přichystají mi prádlo a peřiny – nějaké peníze od dovezení do Litoměřic – neb abych si zde dal něco dělat, nějaký nábytek – zde je dvakrát tak drah jako v Praze⁹.“ V jiném se zmiňuje o ceně uhlí a dodává: [...] „ale dříví k němu a třísky – to asi bude

drahé, sáh dříví za 11 fl., to ještě není valné¹⁰.“ V dalším listu pak konstatuje: „Abych nemusel jít do hospody, koupil jsem si bochník chleba za (2) 4 groše uzeneho masa (v Praze by ho dostal za dva krejcare)¹¹.“ [...] V Máchově korespondenci nacházíme pak i řadu zmínek svědčících o jeho racionálním vztahu k penězům, které prokazují jeho šetrnost. Rozhodně nebyl rozhazovačným bohemem řídícím se heslem „snadno nabyt, snadno pozbyl“ a snažil se své osobní a v posledních týdnech svého života i předpokládané rodinné výdaje minimalizovat. Svědčí o tom např. dvě pasáže z dopisu adresovaného rodičům a Lori ze dne 21. října 1836. V prvé uvádí: „Potom jsem si zatopil, roztloukl jsem kisnu, jednu půlku jsem nechal na dříví a z druhý půlky jsem nadělal dříví do té první.“ O něco dále vyčítá rodičům, že se již v Praze nedomluvili s lodním dopravcem na výhodnější ceně za přepravu jeho věcí do nového bydliště v Litoměřicích. Píše: „S šifářem jsem mluvil. To bylo tuze hloupé, že se s ním v Praze nic neujednalo, co se mu bude platit, přece jsem to povídal, než jsem šel z Prahy, tenkrát večer, když jsem se svlíkal. On chtěl sedm zlatých stříbra a ješ-

tě se mně skoro vysmál a řekl, proč se to v Praze neujednalo. – Tak to potom peníze od stěhování, od spravování schodů, cesta do Prahy a z Prahy mě tolik koštovalo, že bezmála nebudu mít žádné peníze¹².“

Básník Máje přitom ovšem nebyl finanční skrbí ani lakomec, tím méně pak člověkem neplnícím své finanční závazky. Své finance spravoval s matematickou přesností, měl o nich výborný přehled a užíval je velmi uvážlivě. Ze závažných důvodů, jak tomu bylo např. v případě vydání Máje nákladem vlastním, si občas byl nucen půjčit nějaký obnos. Vždy však vážil jeho výši tak, aby odpovídala jeho možnostem splácení, uvážlivě s vypůjčenou částkou nakládal a s pečlivě přesným vyúčtováním dluh splatil. O zodpovědném přístupu k výši půjčky svědčí jeho dopis E. Hindlovi z března 1836, v němž píše: „Já mám i s těmi penězi, které jsem od Vás obdržel, 24 fl. stříbra dohromady, ještě 10 fl. stříbra si opatřím zde, od Vás – jestli můžete – bych žádal ještě deset zlatých stříbra, hned po vyjítí Máje, jak se první exempláře prodají, odešlu Vám je nazpět... Jestli tedy můžete, tedy Vás žádám, abyste mi alespoň ještě 10 fl. stříbr. poslal, ostatních 10 fl. stříbr. si budu hledět v Praze vypůjčit¹³.“ O jeho uvážlivosti při zacházení s financemi svědčí pak mimo jiné i pasáž

z jeho dopisu A. Šimákovi, v němž se zmiňuje o chystaném vydání svého Máje. Píše zde: „Já jsem ho vydal sám na své outraty, nechť je v žádné spolkování s kněhkupci vejíti¹⁴.“ [...] Důvod byl celkem jasný, chtěl mít financování ve vlastních rukách a obával se, pravděpodobně právem, že by se ze strany knihkupců mohl stát objektem jejich finančních machinací. Jeho pečlivost při vyrovnávání peněžních závazků je pak patrná z dopisu E. Hindlovi ze dne 8. 6. 1836, v němž vyúčtovává půjčku 20 fl. poskytnutou mu tímto přítelem na vydání Máje. Píše zde: „Nyní k našim oučtům. Půjčil jste mi 20. fl. na stříbře, a až budu mít peníze – pravil jste – , mám Vám koupit některé knihy, které jste mi poznamenal. Koupil jsem tedy pro Vás následující knihy...“ Následuje výčet osmi knih, u každé je uvedena přesná cena, a poté následuje celkový součet. Dále pokračuje: „...pak jsem Vám odeslal tři exempláře Máje, což dělá 1 fl. 6 kr., dohromady tedy (s výše uvedenými knihami, pozn. J. Peřina) 3 fl. 24 kr., jsem Vám tedy ještě dlužen 16 fl. 36 kr.“ Dále pak Hindlovi nabízí možnost splátky dalšími zakoupenými knihami, a pokud by s tím nesouhlasil, podává návrh dalšího způsobu umoření dluhu. Píše: [...] „jestliže nechcete – tedy Vám bud' odešli těch dlužených 16 fl. 36 kr. (jakou cestou

⁷ Máchův záznam v Deníku o cestě do Itálie se s největší pravděpodobností váže k hostinci Neustadtu. Srov. Spisy K. H. Máchy, sv. 3, k vyd. připravili K. Janský, K. Dvořák, R. Skřeček, Praha 1972, s. 277.

⁸ Zápis v Deníku o cestě do Itálie se týká hostince před Schlosbergem, který Mácha navštívil při zpáteční cestě z Benátek. Srov. Spisy K. H. Máchy, sv. 3, k vyd. připravili K. Janský, K. Dvořák, R. Skřeček, Praha 1972, s. 275.

⁹ Dopis rodičům Mácha napsal krátce po svém příjezdu do Litoměřic, pravděpodobně 1. či 2. října 1836. Srov. Spisy K. H. Máchy, sv. 3, k vyd. připravili K. Janský, K. Dvořák, R. Skřeček, Praha 1972, s. 327–328.

¹⁰ Jedná se o Máchův dopis rodičům z Litoměřic datovaný 2. listopadu 1836. Srov. Spisy K. H. Máchy, sv. 3, k vyd. připravili K. Janský, K. Dvořák, R. Skřeček, Praha 1972, s. 340.

¹¹ Jedná se o část dopisu napsanou 21. října 1836 (druhou dopsal Mácha o tři dny později), který je adresován Máchovu otci. Srov. Spisy K. H. Máchy, sv. 3, k vyd. připravili K. Janský, K. Dvořák, R. Skřeček, Praha 1972, s. 333.

¹² Srov. tamtéž, s. 333.

¹³ Dopis E. Hindlovi s touto žádostí o finanční pomoc byl Máchou napsán 30. března 1836. Srov. Spisy K. H. Máchy, sv. 3, k vyd. připravili K. Janský, K. Dvořák, R. Skřeček, Praha 1972, s. 318.

¹⁴ Nedatovaný dopis A. Šimákovi byl pravděpodobně napsán počátkem dubna 1836. Do Spomyšle u Mělníka, kde Šimákovi bydleli, jezdil Mácha pravidelně již od svých studentských let. Srov. Spisy K. H. Máchy, sv. 3, k vyd. připravili K. Janský, K. Dvořák, R. Skřeček, Praha 1972, s. 319.

musíte mi psát) – anebo mně je nechte ještě v dluhu, abych měl něco peněz na vydání příštího románu z dějin vlasteneckých, – to jest – jestli můžete¹⁵.“ [...] Jak je z uvedeného textu zřejmé, jedná se v tomto případě do slovně o vyúčtování do posledního krejcaru.

Z mozaiky složené z výše uvedených střípků tak na nás hledí druhá janusovská tvář romanticky rozervaného snílka K. H. Máchy, tvář prakticky uvažujícího člověka, odpovědného otce budoucí rodiny, která je přímým protikladem té prvé romanticky bloudící a snící. Obě jsou pak integrální součástí rozporuplné Máchovy osobnosti a jen dokreslují básníkův složitý profil. Je proto víc než příznačné, že v básníkově korespondenci stojí vedle sebe dopisy plné rozervaneckých romantických výlevů a hledání odpovědí na složité metafyzické otázky a dopisy velmi strohé a věcné ve své praktičnosti, někdy se oba póly protínají i v jednom dopise. Stojí tak vedle sebe např. dopis psaný rodičům a Lori ze dne 21. října 1836 a dopis Lori ze dne 2. listopadu 1836. V prvním velmi realisticky líčí průběh osudného požáru v Litoměřicích a puntičkářsky vypočítává, co bude třeba přivést z Prahy do novomanželské domácnosti. V obsáhlém seznamu nechybí drobnosti pro domácnost, jakými jsou provazy na

půdu, lopatka na uhlí, kleště, sekýrka, kisa na dříví, strouhátko, pokličky, šráček na vanu, noční hrnec (cínový), černé sukno na záplaty¹⁶. Všechny tyto drobnosti bylo možno pochopitelně zakoupit přímo i v Litoměřicích, byly však asi dražší než v Praze, navíc některé z nich mohl dostat z vlastní, či Lořiny rodiny zdarma. Ve druhém dopisu pak romantickou vášnivostí vyhrožuje své nastávající rozchodem a odchodem do neznáma¹⁷. Dvojpolný je pak dopis E. Hindlovi z 8. června 1836, v jehož prvé části se můžeme dočíst: „Kdybyste byl v Praze a já Vám mohl vypravovati, co se v krátkém čase se mnou dalo – Vy byste se zbláznil. – Palec od levé nohy bych za to dal, bych mohl s Vámi mluvit, neb to nésti, co já nesu, a nemoci to žádnému svěřit, sám v sobě to žrát a cítit přitom božství své, jest věc [...] A pak ostatní Vám poví Máj, „bez konce láska jest, zklamanát atd.“...takové věci, co se se mnou daly, ani Victor Hugo, ani Jules Janin ve svých nejstrašlivějších románech nebyli v stavu popsati, a já jsem je přežil a – jsem básník!!“ Po několika dalších řádcích je do listu vložena naprosto praktická vložka začínající slovy: „Nyní k našim oučtům“, věnovaná půjčce, o níž byla řeč výše. Po této naprosto strohé, možno

¹⁶ Srov. druhou část dopisu rodičům a Lori ze dne 24. října 1836 (prvá byla napsána 21. října), Viz Spisy K. H. Máchy, sv. 3, k vyd. připravili K. Janský, K. Dvořák, R. Skřeček, Praha 1972, s. 335.

¹⁷ Srov. dopis Lori ze dne 2. listopadu 1836. Viz Spisy K. H. Máchy, sv. 3, k vyd. připravili K. Janský, K. Dvořák, R. Skřeček, Praha 1972, s. 340–341.

řící chladné účetní pasáží následuje opět romantický závěr dopisu, v němž nacházíme slova: „Právě mne moje holka políbila, mně běží žilami mráz, ale usmívaje se tisknu ji k srdci Eduarde... Pamatujete se na naši cestu do Jičína, na mou touhu – na tu noc v Jičíně? – při kořalce, pro onu noc Vás prosím, pište do 22. června. Teď jest hůře než tenkrát na té cestě! Beneš je mrtev, Vy jste mrtev a já¹⁸.“ [...]

Z uvedeného je zřejmé, že v Máchově osobnosti se střetávaly dva protipóly, jimiž byla na jedné straně romantická rozervanost, na druhé straně pragmatičnost při řešení hmotných problémů každodenní reality. Klíč k vysvětlení této vnitřní protikladnosti Máchovy osobnosti je nutné hledat již v raném období formování básníkovy osobnosti. Všichni jeho životopisci se shodují v tom, že těžká situace jeho rodiny, do níž se dostala po rakouském státním bankrotu roku 1811, nutící ji stěhovat se do stále chudších příbytků a stále více šetřit, byla jedním z faktorů formujících a prohlubujících v Máchově dětství a dospívání prožitek rozporu snu se skutečností vedoucí ke stále silněji prožívané touze vymanit se z pout tíživé životní reality, kterou pocítoval jako trest za jakousi neznámou vinu. Odtud už byl krok k metafyzickým otázkám vztahu rozporuplného bytí a nebytí, časnosti a věčnosti atd. Zároveň je zřejmé, že špatná hmotná situ-

ace rodiny výrazně přispívala i k formování druhé stránky jeho osobnosti. Vedla jej k šetrnosti a k praktickému zacházení s financemi a vůbec hmotnými statky, neboť on chtěl studovat a dostudovat a on ve vzdělání viděl jedinou cestu otevírající mu bránu k nalezení odpovědí na palčivé otázky lidské existence, které tak intenzivně prožíval. Navíc jako student nestál na vlastních nohách a byl odkázán na stále se tenčící příjmy rodiny, případně na příležitostné kondice. Čím více se prohlubovala jeho tísnivá hmotná situace, tím intenzivněji prožíval rozpor snu a reality a zároveň musel být na druhé straně stále více šetrnější a praktičtější. Oba protichůdné póly jeho osobnosti tím sílily a zřetelněji se projevovaly. To vše pak formovalo podobu jeho romantické tvorby. Když konečně dostudoval a postavil se na vlastní nohy s vidinou pevného příjmu a vlastního rodinného zázemí, zemřel. Jak by tyto skutečnosti ovlivnily podobu jeho další tvorby, o tom se můžeme pouze dohadovat. Historie, ani ta literární, však nezná žádná kdyby a v důsledku údělu, který bylo dáno básníkovi dvacet šest let žít, nám zachovala Máchu, jak ho známe, jako výjimečného nadčasového básníka, který se stal velkou zlomovou osobností české literatury.

(předneseno na konferenci Jazyk, literatura a finance, která se konala 24.–26. 4. 2009 na půdě Univerzity J. E. Purkyně v Ústí nad Labem)

¹⁵ Mácha takto precizně vyúčtoval svůj dluh v dopise svému věřiteli E. Hindlovi v dopise ze dne 8. června 1836. Srov. Spisy K. H. Máchy, sv. 3, k vyd. připravili K. Janský, K. Dvořák, R. Skřeček, Praha 1972, s. 325–326.

¹⁸ Jedná se o již výše zmíněný dopis E. Hindlovi ze dne 8. června 1836. Srov. Spisy K. H. Máchy, sv. 3, k vyd. připravili K. Janský, K. Dvořák, R. Skřeček, Praha 1972, s. 325–327.

Zdeněk Barborka

Ignác

I.
(1836)

Nebud' nám zatěžko sledovat větvení
a prolínání času
Lámání prostoru se rovněž
nevyhněme

Jednotlivé střeptiny Ignácova bytí
dobře známe
Co všechno jen o jeho smrti
Ale o tom že od dětství přikazoval
zvonům plamenům a vichrům
Jako by nikdo nic

Nám ale nebud' zatěžko sledovat
větvení a prolínání a lámání
Ignác samozřejmě neví že brzy zemře
V bytě kam se právě nastěhoval
Sami bohové hor mi ten pohled
popřáli vykřikuje nadšeně
A přebíhá od okna k oknu
Jména vsí a vrchů zpívá: Budyň
Košťál Hanžburek
Radobyl Radobyl Radobyl
Radobyl ten vulkanický kanon dělo
údělu

I skrze předměty přízemnější se však
příze osudu vine
Tak ta kamna kachlová s pecí
Fungují k nemalé Ignácově
spokojenosti
Dým který odchází do komína je
skoro chladný
Kdopak by uvěřil že rošť a pec
a komín a dým

Doc. PhDr. Josef Peřina, CSc. vystudoval český jazyk a historii na Filosofické fakultě Univerzity Karlovy v Praze. Od roku 1975 působí na katedře bohemistiky Pedagogické fakulty Univerzity J. E. Purkyně v Ústí nad Labem. Zabývá se českou literaturou 19. století, literární religionistikou, vztahy české a českoněmecké literatury v 19. století, máchovskými otázkami a starší českou literaturou. Vydal monografii *Věrní vlasti a víře... 30 katolických duchovních z Podřipska 19. století* (Společnost Podřipské muzeum v Roudnici nad Labem, 2005). Žije v Roudnici nad Labem.

Za zprostředkování textu Josefa Peřiny děkujeme Kateřině Toškové, šéfredaktorce kulturně-literární revue Pandora (www.revuepandora.cz).

Může mít smysl tak veliký a meze
jednoho života dalece přesahující
Ale chtěli jsme sledovat větvení
a prolínání času
Výjev Ignácovy smrti známe sice dobře
Musíme však připustit že bratr Michal
měl všechno z druhé ruky
Co vylíčil může být pravda jen zčásti
Přesněji může to být pravdou pouze
jednoho časového proudu
Zatímco proudy ostatní...

Ignác se v hodině smrti řítí
vřetenovitým prostorem
Chvillemi učinil směšný pohyb rukou
Vřivý let však nezastavil
A potom se octl v centru exploze
Dva dny nato ozdravěl opustil lůžko
A odešel do kanceláře v Lange Gasse 199

Paní Albertina mu opět nabídla
posilující bujón
A vyslovila politování že pan
praktikant pro churavost zmeškal
popravu
Tak hezkou popravu jsme tu už
dlouho neměli
Pravila paní justiciárová vím že našeho
kata nemáte v lásce
Ale Herr Ledvina si dal tentokrát
opravdu záležet

Ignác roztržitě usrkával bujón
s vejcem
Pan justiciář se trochu mračil protože
po onom poplachu s ohněm
Ve spisech byl neuvěřitelný zmatek

Pan justiciář se ovšem vyznačoval
střízlivostí a realismem

V jeho okolí byli samí střízliví
a realističtí lidé
To v právech ani jinak nejde
Pustili se do práce na všechno
zapomněli
A když potom Ignác za soumraku do
jehož zvonů
A vichru se vbodávaly krvavé věže
a hrotité kopce
Kráčel ve vlajícím plášti ještě
pošpiněném a propáleném nedávným
požárem
Měl jiné starosti než myslet na rodinu
Nemyslí na vlastní rodinu natož na
rodinu nějakého handlíře kořelčnicka či
sedláka
Kdesi v Normandii proč by také na ni
měl myslet když o ní nic neví
Neví že handlířův kořelčnickův nebo
sedlákův pravnu se přestěhuje
Do Paříže kde se stane otcem syna
Roberta
Co je Ignáci do toho v plášti na který
byl pyšný a který si neuváženě poničil
Nalezl papír počmáraný písmem
jazyka jakoby dávno mrtvého
Luští slova s rostoucím odporem až
hnusem
Pak vztekle list roztrhá a pustí po větru
A co takových papírů ještě doma má
Dal je v plen bláznivé zuřivosti
Chválená kachlová kamna proměnil
v plamennou propast
A celou noc pálí harfy růže a duby
Lebky skály lůnu a hvězdy
Všechno to promění v dým
V sloup dýmu chladného
Nevšímaje si žáru který se skrývá
A zůstává
V kamnech
A v něm

II.
(1848)

Plášť pekelníka odložil dávno
Sám od sebe na všechny strany odešel
Bavil se jistotou že ony poutníky kteří
dlouhými lučinami spěchali
Neuzří jeho zrak jakmile zmizí
Za skalinami na obzorech
Nikdy

Cesta pod kopyty jeho koní se teď
svíjí a jiskří
A on se v pérovaném voze hrouží
Zády do měkkého pásu kvetoucích
hor
Oči se zájmem upíraje do žírné
a *výnosné* roviny
Zároveň jej však upoutává i to čím
projíždí: Strohé
Cihlové hradby raveliny bastiony
přikopy brány mosty
Stavidla kanály kasematy kontrgardy
Účelná architektura a podivuhodně
fungující ústrojenství pevnosti
Ignáce uvádí do vytržení podobného
vzdáleným
Extázím básnickým do nichž se vždy
vmísí úzkost
Jakoby ze sna který se teprve bude zdát

V pevnosti každý důstojník pana
doktora pozdraví
Vojensky
Řízně i zdvořile
S některými se Ignác zastaví
a pohovoří
Koně podupávají a pohazují hlavami
A páni důstojníci přetřásají
s veleváženým panem doktorem
vlastence

Hovoří s úsměvem ach ano nějaká
kanonáda v Praze
Ale co! houf splašených studentů
To my zde jsme zařízení na jiné věci
Tahle pevnost má budoucnost
Svět ještě uvidí
Ignác nepochybuje že svět ještě uvidí
On však chce vidět co je blízké co je
nyní

Projíždí bohušovickou bránou a brzy
se mu zatají dech

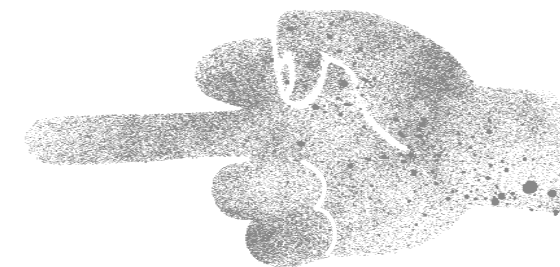
Při pohledu na pavučinu trámův
fošen žebříků kladek
V hlomozném hemžení se zdvíhá
kvádrový masív
Podobný... základům katedrály? Ach
ne!
Balistě zářivého rozumu
Mohutné hrobce všeho básnivého
a pasnivého
A od severu i jihu již dýmají parovozy
Bujně čekající na okamžik kdy nový
Železniční most spojí
Kontinenty nového času
/A to Ignác netuší nic o dýmových
sloupech a spirálách
Budoucích slavných praporcích
vířících košilích a dusných krunýřích
tohoto kraje
A v žádném zásvitu jeho snů se dosud
neobjevil šíp
Vysoký jako tento most kdyby se i se
sítí lešení vztyčil
Zamířil k nebi
A v burácení plamenů prostřelil
klenbu jara/
Avšak Ignác tu není pro nějaké snění
To už by stejně dobře mohl přemýšlet
třeba o pařížském náměstí de Grève

O tom proslulém popravišti v jehož
blízkosti se za dvaapadesát let narodí
Básník Robert jenže takové
pošetilosti Ignác v hlavě nenosí

Ignác má vlastně naspěch dloubne do
žeber klimbajícího kočího
Ignác si dovolí snít až bude pevně
stát na zemi
Ignác si dovolí snít až bude kus země
vlastnit

Sledující zákruty řeky
Pět bílých ptáků letí k severu
V pevnosti zní polnice
Další káru kvádrů supíce sunou
k mostu
Před kaplí u cesty
Nějaká žena zpívá a pláče
V ohradě se popásá kobylka a hříbě
Motýli se třepetají
A Ignác syn chudého krupaře
Veleúspěšný juris utrisque doctor
Toho dne koupil první svůj statek
s krásným panským domem

(úryvek z rukopisu básnické skladby)

Ždeněk Barborka (1938, Rokycany–1994, Litoměřice) byl experimentálním básníkem, prozaikem, hudebníkem a operním libretistou. Také řada jeho básní nese „hudební“ tituly (*Fuga*, *Preludium ad.*) a je vystavěna na principech moderní hudby. Vystudoval hru na lidové nástroje na konzervatoři v Praze. Pracoval jako učitel hudby a redaktor ČRo Plzeň. Účastnil se řady výstav vizuální poezie doma i v zahraničí. Knižně publikoval sbírku tradiční poezie *Plavba* (1969), od 2. poloviny 60. let se věnoval novým formám poezie (*Urteil*, v němčině, 1971), později také transformacím cizích textů (*Redukce andem Sedm klenotů světového písemnictví*). V r. 1992 vyšel výběr z díla Z. Barborky *Poeticko-policejní konfabulace*. Většina jeho literárních prací zůstává v rukopisné pozůstalosti, například soubor próz *Gladiátor* nebo *august*, řadu rukopisných textů autor rozdal přátelům.

Za zprostředkování textu Ždeněka Barborky děkujeme Svatavě Antošové.

Karel Zlín**Sídlo jazyka**

Zásmrtné zjevno, v úhrnech věčné tmy, za hroby Hynkem přebírané, už navždy v jeho slovech jest.

Sdílej s ním pojmenování, přimknuté k obrátům řeči překládané z nářečí rakvíprošlých do skladeb společného jazyka.

Ještě zde doznívají ozvuky jeho láryrvané duše v ozvěnách jeho slov až k přeskřípění vrhanému ze tmy do tmy.

(3. 2. 2007)

Počítání mrtvých

Sklání se den. Přichází noc. Tma padá vždy hlouběji do nitra země, proniká až k mořenovým stínům.

Tehdy na cestě hřbitovem jsem položil zrak na stejný hrob jako kdysi Hynek. V těch dobách jsem také zanechal ve svých papírech záznam nazvaný Počítání mrtvých. Bylo mi sděleno, že zvláštnost počítání mrtvých tkví v jejich odlišném náhledu na to, co živí nazývají slovem Čas.

Traduje se, že mrtví, setrvávající v bezčase, se odevždy vášnivě oddávají počítání. Jsou přesvědčeni, že když se jim podaří vyslovit rychle za sebou skupinu čísel od jedné do deseti, jejich bezčasí může pak být snadněji začleněno do pojmu nekonečna.

Dnes už vím, že Hynek byl obeznámen s tajemstvím počítání mrtvých mnohem dříve, než je obvykle souzeno.

Samotný pramen této od něho kdysi dávno přejaté zprávy je třeba hledat v některém z dávných, dnes už téměř zapomenutých snů.

Hynek řekl, že zemřelí, hluboko ve svých hrobech, vyslovují rychle za sebou deset čísel. Rozdíl mezi počítáním mrtvých a počítáním živých je následující:

Mrtvý, který počítá (jak se mu zdá) dostatečně rychle, potřebuje k vyslovení deseti čísel délku času, jež představuje pro živé na zemi sto let. Podaří-li se tedy některému z mrtvých počítat až do sta, uplyne zde na povrchu planety celé tisíciletí.

(11. 2. 2007)
(cyklus *Nedaleko pyramida*)

Co tam zveš vlastí, je jen mrak

„Co tam zveš vlastí,
je jenom Lůny chladný svit.
Co tam zveš vlastí,
je jen mrak.

Matka mi umírá.“
Syn odtud hnán.
Vzpomínám
na cestu hřbitovem,
když jsme šli kdysi,
maminko,
k dávnému hrobu. Tam,
zastřena stínem,
stála v mrtvotichém háji

Máchou spatřená mrtvokobka.
Cílem naší poslední procházky
byl Újezd, Karlovo náměstí
a Vyšehrad.

A potom?
Potom už jen jít
jinam:
jinam!

(29. 9. 2005)
(V básni jsou volně citovány verše K. H. Máchy z básní *Páže a Hoj, byla noc.*)

Jen jednou

Dvakrát nic, vše jednou jenom spatřím,
věčně dále – nikdy se nevrátím.
(Karel Hynek Mácha: *Cikáni*)

Jen jednou tady být – a potom navždy:
odcházet. Opustit město
i zemi. Nevracet se. Už neopakovat
slovo vlast.

Lori! Nevěrná Eleonor!
Lůna. Hradý. Lesy. Modravé hory. Jít
do míst, kde navždy končí pouť.
Zvedá se vítr.

Nakonec je vše vždy jinak.
Náhle je slyšet sýčkův hlas.
Sami – tam, kde byl domov –
zůstanou matka i bratr.

Když potom mohutný poryv
pohne tím, co nám patřilo, kraj,
už opuštěn, se k jinému
životu vzepne. Vždyť

kdo láme pouta dávného svazku?
Ten, kdo zůstává a zapomíná?

Anebo ten, kdo odchází, nezapomíná –
a svou paměť nese až za hrob?

(27. 10. 2005)
(z cyklu *Poslední slova mé matce*)

Upír

Říká se, že Karel Hynek Mácha
„nehledal přítele jako doplněk své
bytosti, nýbrž jako zrcadlo, v němž by
se mohl shlížet“ (Vladimír Štěpánek).

Svět bude jednoho dne zničen
Někým, kdo zde nenalezne svůj obraz
v zrcadle. Neboť je mnoho živých,
žijících ve stínu a neexistujících. Je
evidentní, že jednou se některému
z nich stane nesnesitelnou skutečnost
této vnučené dramatické neexistence.

Vždyť už se přihodilo, že ti, kterým
je odpíráno žít svůj život plně
a opravdově, zbožili pyšná a vysoká
sídla svých protivníků, když jim
bylo jejich nepřáteli upíráno právo
„objevovat se v zrcadlech“.

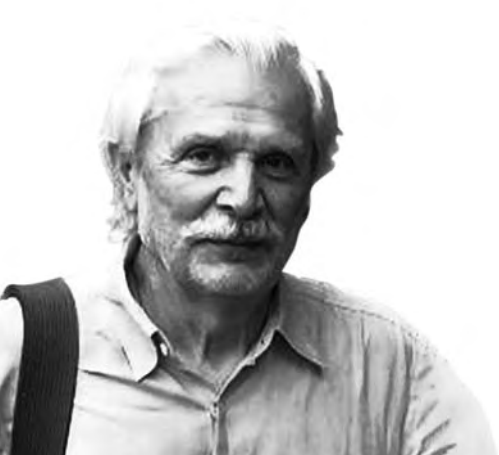
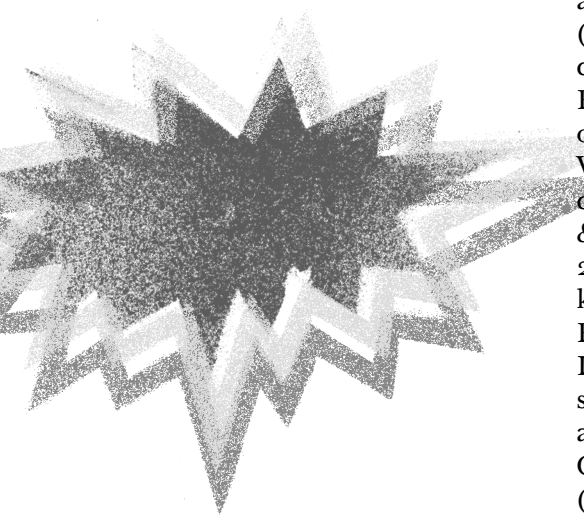
Upír, aby načerpal sil a našel svou
energii, za noci pije krev vyhledané
oběti. Jednoho dne svět zanikne: bude
roztříštěn a zničen Někým, komu bylo
odepřeno, aby zde našel v zrcadle svůj
obraz.

„Každé století snad jen jednoho
nalezne takového nešťastníka jako já,
napsal Mácha svému příteli Benešovi.
Byl přesvědčen, že neexistuje.
Nenalezal ve svém okolí opravdového
přítele, nikoho, v němž by se mohl
shlížet jako v zrcadle.

Vzhledem k současným technickým možnostem je svět ve velkém nebezpečí a prochází svou osudově kritickou fází. Vždyť ne všichni zdejší upíři mohou o sobě tvrdit, že jsou básníky, jako byl Karel Hynek Mácha.

(11. 1. 2008)
(z cyklu *Exorcismy*)

(z výboru *Nedaleko pyramid, Protis, Praha 2009*)

Karel Žlín, vlastním jménem *Karel Machálek*, je básník, prozaik, překladatel, sochař, kreslíř a malíř. Narodil se 23. 7. 1937 ve Zlíně. Vystudoval Průmyslovou školu výtvarnou v Uherském Hradišti (v l. 1953–58) a Akademii výtvarných umění v Praze (1958–63). V roce 1976 odešel do Francie, v roce 1981 získal francouzské občanství. Žije v Paříži. Básně publikoval v časopisech Arch, Host do domu, Orientace, Souvislosti, Sešity, Uni aj. V češtině knižně vydal: Hledán (České Budějovice: Růže, 1969), Dům druhých (Paříž: vl. nákladem, 1979), Poesie (Praha: Torst, 1996), V kraji oxymoronu (Brno: Host, 2003), V očích Gorgony (Paříž: Le Dormeur du Val, 2006), Nedaleko pyramid & Sonety Seléně (Praha: Psí víno, 2007). Ve francouzštině publikoval knihy Dům druhých (Řím: Tipografia P. U. G., 1979) a Vers l'Orient (Paříž: Le Dormeur du Val, 2004). Věnuje se také překladu z francouzštiny a italštiny (U. Foscolo, G. Leopardi, G. de Nerval aj.) a knižním ilustracím (mj. D. Buzzati: Tatarská pouť, J. W. Goethe: Utrpení mladého Werthera).

Za poskytnutí textů Karla Žlína děkujeme editorovi jeho posledního výboru Radimu Kopáčovi.

Pavel Brycz

O čápovi, který čapnul sestřičku

Přemýšleli jste někdy, proč se děti mění ve zvířátka? Anebo jste se v nějaké zvíře občas sami proměnili?! Někdy se děti promění na zlost rodičům, ale stalo se, že některá proměna přinesla rodičům štěstí.

Tak jako když se Kačenka proměnila v čápa.

To bylo tak!

Kačenka byla jedináček, ale moc si přála sestřičku.

Pokaždé přišla za rodiči se stejnou otázkou: „Proč nemám sestřičku?“

A maminka s tatínkem si po vzdychli a zahleděli se oknem na vysoký komín opuštěné cihelny.

Široký otvor vysokého cihlového komína zakrývalo velikánské hnízdo.

„Vidíš to čapí hnízdo, Kačenko?“

Každý rok tam na jaře z Afriky přiletěli čápi. Zahníždili se a vyvedli mladé. Ale to jaro, kdy ses narodila, přiletěli naposled. Čáp tě přinesl mamince do porodnice zabalenou v povijanu až z Afriky. Proto jsi taková kudrnatá a okatá jako holčička od Zambezi,“ vysvětloval tatínek.

„Proč už na komín nelétají?!“ zhrozila se holčička.

Uvědomila si, že do Afriky je hrozná dálka. A cesta je nebezpečná. Vzduchem létá spousta boeingů! Snad se nesrazili čápi s letadlem?

„Možná už ti čápi byli staří. Třeba si vybrali jiné místo, nějaký komín blíž k Africe,“ uklidňovala maminka Kačenku.

„Ano, ano,“ přikyvovala holčička nadšeně, „tak to určitě bude. Jistě se přestěhovali na nějaký komín do jižní Itálie, víte, tam jak jsme byli na dovolené. Na pláži byla spousta dětí, se kterými jsem si hrála, a to znamená, že tam čápi s dětmi létají v jednom kuse!!!!“

Od tohoto rozhovoru o čápech se stala Kačenka čapí odbornicí. Věděla, kudy táhnou při svých cestách do teplých krajín, kam se rádi vracejí, jak velká si staví hnízda, čím se živí a jakou nejvyšší zátěž unesou v zobáku.

Jednou tajně vylezla na komín opuštěné cihelny, vlezla si do čapího hnízda, lehla si naznak, slastně přivírala oči do sluníčka, pozorovala šmolkově modrou oblohu a bílé beránky pijící vodu v tom nekonečně modrém jezeru. Představovala si, jak by to bylo nádherné mít veliká čapí křídla, postavit se na dlouhé čapí nohy, odrazit se daleko do modrého nebe a letět si pro sestřičku až někam do Afriky.

A jak krásně si snila, usnula a všechno, co se jí zdálo v čapím snu, se stalo skutečností.

Když se probudila, ulekla se, namísto rukou měla veliká bílá křídla. Rozčepýřená po spánku si uhladila pírka velikým čapím zobákem a najednou se rozesmála, což znělo jako: klapyty klapy!

Skočila z vysokého komína do modré oblohy, roztáhla křídla a letěla si pro sestřičku do žhavé Afriky.

Ale ouha! Do Afriky je to daleko i boeingem a Kačenka nebyla zvyklá na takové dlouhé lety.

Renata Štulcová**Růže a krokvice****Věštba**

Byla štědrovečerní noc L. P. 1362.

Měsíc s hvězdami bděly nad spícím královstvím, nad pokojným královským městem Prahou, nad hrdým hradem na vrchu nad městem.

Král Karel tiše stál v ložnici svých dětí. Pětiletá princezna Eliška a téměř dvouletý princ Václav měli v tvářích mír, snad ve snu právě pobývali s matkou, královnou Annou, která před půl rokem zemřela.

Král hleděl na plavé prstýnky jejich vlasů, na řasy na víčkách, jež schovávala modrošedé oči. Jak byli oba nebohé krásné královně Anně podobní!

Král sám byl tmavovlasý, statný a vysoký, však nahrbený po úrazu z boje.

Teď se obrátil k oknu. Za jeho rámem stříbro měsíce zdobilo rozestavěný chrám. Zamyslel se král, v hnědých očích se mu zračily obavy.

Sníh křupal pod nohama, když se král se stráží vydal v hluboké štědrovečerní noci do podhradí, kde se vedle kostelíka svatého Michala krčil domek. Král vešel dovnitř do prostého příbytku. Jedna svíce hořela na stole.

„Pozdraven buď, mládenče. Ty si svítíš?“ podivil se král.

„Zdráv buď, králi. Nesvítím pro sebe, ale tebe očekávám,“ odvětil mládenec a pokynul králi, aby se k němu za stůl posadil.

Král mlčky hleděl na mládence, jehož oči světlo svíce nikdy nespátily a nespátí. Byl slepý, ale jeho oči viděly jiné světlo. Světlo budoucnosti.

„Milý mládenče,“ řekl po chvíli král. „Dokázal bys v mlhách budoucnosti zjistit, co se stane s nesmírným tajemstvím, jež skrývá mé království?“

Mládenec neřekl ani slovo, ale vzal křidu a na stůl napsal tyto litery:
KL MK BD KZ BRK DR
VP VZ AZ CL VL

Poté řekl: „Toto jsou ti, kteří se pokusí tajemství chránit s tebou. Nastane čas, kdy místo, kde je tajemství ukryto, přestane být bezpečné. Ti, kterým nesmí přijít do rukou, se o něm dozvědí. Potom budeš muset najít jiný úkryt. Pokud bys tak neučinil, na České království se jak povoďteň povalí vojska s křížem, která tvůj lid povraždí a zemi zničí.“

Záře

Léta Páně 1375 přijel svatý Martin opravdu na bílém koni, a tak na svatého Ondřeje bylo královské sídelní město Praha pod sněhem.

Bílý jas se mihotal za úzkým oknem vyplněným barevnými sklíčky. Matěj by přísahal, že je to jen okamžik, co usnul, a už je zase den. A on zaspal. Mátožně se posadil a pak si uvědomil, že do okna jeho komůrky takhle v zimě slunce nikdy nesvítí.

Přistoupil k oknu a zvědavě je otevřel.

Mihotání přicházelo z noční oblohy nad dvorkem. Matěj se vykláněl do mrazu, udiveně kroutil hlavou a náhle dostal nápad.

Potichu, ale hbitě vyšel z komůrky na kamennou chodbu. Vyšplhal po žebříku a otevřel poklop nad hlavou. Byl na půdě a z ní se po dalším žebříku dostal na střechu.

A tam v úžasu zůstal ztuhlý jako komíny, které ho obklopovaly.

Hleděl do dálky, na západ Prahy, odkud záře tryskala.

Tryskala z místa za chrámem. Anebo z chrámu? V jejím svitu viděl obrysy královského hradu tyčícího se na vysokém ostrohu. Viděl obrysy mohutných hradeb, které palác zaštiťují, viděl obrysy rozestavěného chrámu. Záře se odrážela od pozlacených střech Bílé a Černé věže.

Vždyť chrám hoří! zhrozil se. Postavili jsme teprve půlku, a on teď shoří!

Záře zaklela Matěje k nehybnosti, jak se vznášela pod těžkými mraky, odrážela se po střechách Prahy, ozařovala štíty domů. A vtom pohasla.

Nastala tma. Zakletí pominulo a Matějovi byla v noční košili ukrutná zima.

Mikulášský trh

„Dobrý den, já myslela, že jsi plátník,“ ozvalo se před stánkem. V Matějovi hrklo a otočil hlavu.

Repro nakladatelství Knižní klub

Dorotka se lišácky usmívala zpod kožšinové kapuce. Byla docela sama. Nikdo ji nedoprovázel.

„Já jsem Matěj Pekař – práce všeho druhu,“ oplatil jí úsměv. „Co si budeš přát? Prodáváme to nejlepší pečivo v celé Praze, i na královskou tabuli dodáváme. A tady ti mohu nabídnout marcipánové Mikulášky, čertíčky, zvířátka, jelínka, nebo je libo perníčky?“

Dorotka se rozhlédla: „Co je tady nejsladší?“

„Tvoje rtíky,“ odpověděl pohotově Matěj.

Dorotka se uculila: „Ty ale umíš lichotit, kdepak ses tomu naučil?“

„Na Vysokém učení pražském,“ prohlásil Matěj a dívka se jen smála a nechala na něm, co jí vybere. A Matěj vybral samá perníková a marcipánová srdíčka.

„To je dárek,“ odmítl od ní peníze.

„Dárek?“ divila se. „K čemu?“

„K našemu seznámení.“

„Dorotko! Dorotko!“ ozvalo se z davu lidí.

Dorotka protočila oči: „Už musím.“

„Uvidíme se?“ zeptal se rychle Matěj.

„Možná,“ pravila Dorotka a ještě stihla hodit očkem, než se objevila služebná.

Bratrstvo

Náhle zavržala Zlatá brána a čísi rázné kroky se brzy za rohem zastavily. Od kaple svatého Václava se vzápětí ozval kovový šramot. Učedníci se po sobě podívali a jako na povel se rozběhli ke kapli. Neznámý chlap se šperhákem se

tam dobýval do zamčené kaple a biskup Jenštejn a další dva tomu přihlíželi.

„Co si to dovoluješ!“ houkl Jan Parlér na chlapa a šperhák mu ze zámku vyrvál.

„Tak prr, mladíku,“ uklidňoval Parlère Jenštejn. „Tady dávám rozkazy já. Plním příkaz samotného papeže. Ten příkaz zní: Pro podivné události v Praze prohledat hrob svatého Václava.“

Jenštejn mával nějakým glejtem s pečeti. Matěj po glejtu hmátl a hodil ho do kamínků.

Rozčilený a navztekaný Jenštejn zvýšil hlas téměř do fistule: „Moji muži s vámi učedníky udělají krátký proces –“

„Krátký proces uděláme my s tebou,“ ozval se ze středu chrámu Vencel Parlér. Nesl železné háky, jež v noci připravil s Janem a Mikulášem na otevření hrobu, jak si přál Vaněk. Teď se háky neočekávaně hodily.

„Ale Svatého Otce musíte poslouchat,“ hřímal Jenštejn.

„My posloucháme jen krále Karla, Václava, mého otce – a tady Matěj ještě maminku,“ pravil Vencel a vykročil proti biskupovi. A s ním ostatní učedníci.

Vztek biskupem lomcoval, ale raději on i jeho pomocníci couvali. Před Zlatou bránou biskup zastavil.

„A ven!“ řekl důrazně Vencel a mávl hákem tak, že se Jenštejn otočil a z chrámu utekl.

Všichni byli zaražení, mračili se a Vencel Parlér vedl řeč: „Dějí se tady divné věci. Na Ondřeje vycházela z chrámu záře, hodiny na hradě se

zastavily, magnety ztratily svou sílu, v noci se na Vltavě objevily zvláštní proudy. Někdo úkladně zavraždil otce benediktina a vyvolal nepokoj na rynku, po celé Praze teď hlídají křižovníci a johanité a v noci vyjíždí bezhlavý templář.

Král Karel, můj otec a kouzelník Žito odjeli. Nevíme kam a proč. A dneska to není poprvé, co se biskup Jenštejn snažil dostat do kaple... Musíme uhájit klid knížete Václava. Musíme uchránit chrám, i kdyby venku za Zlatou bránou řinčela křižácká vojska.“ Vencel se odmlčel. Právě vyhnali biskupa Jenštejna a spálili papežův list. Co když tahle opovážlivost způsobí, že Svatý Otec požene do Čech křižácké vrahy?

Hleděli na zamčené železné dveře knížecí kaple. Co kaple ukrývá?

Po chvíli Vencel řekl: „Českému království teď vládne král Vaněk. Kdo má odvahu mu pomoci království bránit, ať vystoupí.“

„Odpřísáhneme to společně na tuhle krokvici,“ navrhl Matěj a přinášel velký trojúhelník, kterým před chvílí rýsovali.

Vtom se ozval štěkot, zarachotil zámek Zlaté brány a dovnitř vstoupil mladý král Václav s dogou Eliškou. Když viděl, jak deset učedníků stojí před kaplí s hrobem knížete Václava a pokládá ruce na krokvici, pochopil a přiložil ruku svou.

Matěj odřikával: „Přísaháme na krokvici, že budeme chránit knížete Václava, chrám...“

„... a celé království se vším všudy,“ dodal mladý král.

„... a celé království se vším všudy,“ pokračoval Matěj, „před všemi, kdo by je chtěli znesvětit. Ustanovujeme proto bratrstvo. Bratrstvo krokvice.“

(Růže a krokvice, Knižní klub, Praha 2009)

Renatu Štulcovou jsme vám představili už v bulletinu s názvem Karel (1/2008), její nově aktualizovaný profil si můžete přečíst na Portálu české literatury (www.czl.it.cz/main.php?pageid=34&author_id=292). Svou novou knihu ilustrovanou *Renatou Fučíkovou* Růže a krokvice, z níž přinášíme ukázkou, zasadila do doby vlády Karla IV. a kulturního rozkvětu země. Odehrává se v kulisách Pražského hradu, rozestavěné katedrály svatého Víta nebo hradu Karlštejn...

„Hlavní část probíhá v předvánočním čase a vrcholí na Štědrý den. Romantika gotiky, rytířskost, zvláštní atmosféra cti a šlechtnosti a vznešené dobrodružství – chvílemi při čtení budete mít pocit, že se zastavil čas a vy čtete nějakou modifikaci rytířského románu z osmnáctého nebo devatenáctého století. Tajemná znamení, fantastické prvky a magické artefakty, kouzelník Žito jako česká obdoba mocného Merlina; osud, jemuž postavy nemohou uniknout a musejí konat, jak jim bylo věštbou určeno – to všechno je zcela v kánonu rytířských románů...“

Ovšem nebyla by to Renata Štulcová, kdyby nezamíchala historické, mytologické a folklórní zdroje a neposklá-

dala si z nich svůj vlastní archetypický svět. V její představivosti se torza a úlomky dávných legend a mýtů dávají do pohybu jako pevninské desky, přeskupují se, modelují se navzájem a kombinují se s motivy ze známých textů, aby daly vzniknout úplně nové mapě neboli novému prapříběhu. Její zaujetí mytologií, starými časy a dávnověkem a záliba v práci s legendami, které si upravuje a přetváří po svém, vyvolaly ve mně asociaci s klasickou lidovou vyprávěčkou, která podává známé příběhy ve vlastní interpretaci, něco jim přidá, něco ubere, až nakonec ty příběhy znějí úplně jinak, než je znáte. V Růži a krokvici jsou tímto způsobem osobitě předělány legenda o svatém Václavovi, příběh o Parsifalovi, o rytíři Bruncvíkovi, mýtus o svatém grálu, o Luciferovi a další. Motiv o velkém meteoritu, který při dopadu na Zemi z vesmíru vyhloubil českou kotlinu, přetvořený v legendu, se objevil už v první knize této autorky Nemetonburk a objevuje se znovu také zde. Ale tentokrát už se jedná o jinou, respektive další legendu. Protože první kniha této spisovatelky, Nemetonburk, byla slovanskou fantasy, možná leckoho napadne charakterizovat jako fantasy i tu druhou, tentokrát sice ne slovanskou, ale historickou. Já bych ji spíš označila jako historickou fantazii.“

(Z recenze Nikolety Ždražilové, Čítárny.cz)

Adéla Hošková

Prima holka

Prima holka

Prima holka: ani malá, ani velká;
prostě tak akorát
A ještě něco umí: kouzla, čary máry.
Není to žádný kec!

Ukecaná, to je dost;
popovídá si o všem možném
vyslechne každého, kdo to potřebuje
vše si nechá pro sebe – jako tajemství
zachovává mlčení

Všici, kdo ji znají, ji mají rádi
a jsou s ní velcí kamarádi
když ji někdo naštvě, tak se rozzlobí,
ale to jen málokdy

A každý známý
to o ní ví

Jinak chodí šik oblečená
každý jí to říká. Kde na to asi bere?
A jak jí to sluší!

Jó, to je naše prima Adél

Prima holka, ta je svá

Prima holka, ta je svá
tu žádný nepředělá
Má autorská čtení
se Sašou je dělá

Prima holka plno
příznivců má
Někdy jí něco vytknou
ona se usměje
A jde dál

Prima holka na chalupě

Noc je temná
Na schodech po nebi
jsou posety hvězdy

Prima holka sedí na schodech
a poslouchá, jak
vyhrávají kytaristé
ve vedlejší hospodě

Není jí smutno
ani zima
Je jí prima
s nima

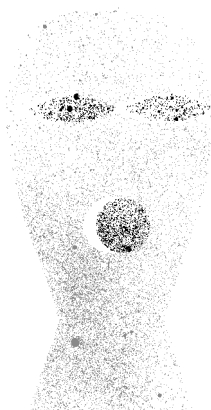
Prima holka a Saša

Každej Adle fandí, když čte
Svou poezii tak miluje!
Sklízí aplauzy, má své obcenstvo
a pro to žije

Saša ji doprovází

Je to prostě prima duo s nima
Marcelka drží palce oběma

(z cyklu *Prima holka, nedat.*)

Adéla Hošková (1976, Praha) absolvovala Dívčí katolickou školu a od roku 1994 pracovala v prodejně gramodesek. Psaní básniček a povídek se věnuje od roku 2004. Nepravidelně vystupuje v různých klubech, kavárnách apod. (Klub Jelení, kavárna Na půl cesty, kavárna Suterain, kavárna Obratník, Carpe Diem, kavárna Dendrit, divadlo Dialog – Plzeň, kavárna Vaňkovka – Brno). Od roku 2006 vystupuje spolu s kytaristou Sašou Kirilovem. Několikrát se účastnila literárních soutěží Odemykání. Dopisuje do časopisu O'čko a Libušinka. Publikovala ve sbírkách Slova na půl cesty 2 aneb Otevírání zastrčených koutků v duši, Almanach demykání 2 a 3.

Soutěž

Na soutěžní otázku v minulém čísle bulletinu odpověděl správně a nejrychleji Václav Steinbach z Litoměřic. „Vážení přátelé, cena českých hudebních kritiků, kterou v roce 2000 obdržel Oldřich Janota za celoživotní přínos české hudbě, se jmenuje Žlutá ponorka,“ odpověděl nám v e-mailu. Za odměnu získal časopis H_aluze a padesátiprocentní slevu na čtenářskou legitimaci pro tento rok.

Máme pro vás připravenou novou soutěžní otázku: V tomto čísle bulletinu vám přinášíme rozhovor s Renatou Vášovou o minifestivalu Litoměřicko ve filmu, který proběhl na jaře tohoto roku. Vášová jako jeden z nejznámějších filmů natáčených v Litoměřicích zmiňuje film Dva lidi v zoo režisérky Marie Poledňákové. Kdo ztvárnil představitele hlavních rolí v tomto filmu?

Kdo nám první napíše odpověď na adresu karel.khm@seznam.cz, získá padesátiprocentní slevu na čtenářský průkaz do knihovny a vstup zdarma na libovolný film do kina Máj pro dvě osoby.

Program na podzim roku 2009

Říjen

1. 10. **Soutěž / Velká opičí soutěž.**
Jste chytrí jako opice?
Zkuste si náš zábavný
kvíz a namalujte si s námi
zvířátko, které byste rádi
adoptovali.
4. 10–17. 10. **Dny zdraví**
5. 10. 17:00 **Setkání Klubu celiaků
Litoměřice / Setkání
osob zajímavých se
o bezlepkovou dietu.**
7. 10. 17:00 **Zdravý životní styl /
Ludmila Hromádková**
5. 10.–11. 10. **Týden knihoven / Kniha
mého srdce**
5. 10.–7. 10. **Pasování prvňáčků**
9. 10. **Broučkáda**
14. 10. **Knihovna – ostrov knih
a dobrodružství**
21. 10. **Beseda / Dopolodní
beseda pro děti. Ústecká
Zoo, povídání o kosmanu
zakrslém a jiných opičkách.**
21. 10. 18:00 **Autorský večer / cesty2
Zajímavé povídání
a příběhy o cestě do Afriky.
Vystoupí Kateřina Minková
a Aleš Veselý.**

Listopad

1. 11.–22. 11. **Výstava / Výstava
studentů pana Prášila**
4. 11. **Knihovna – ostrov knih
a dobrodružství**
4. 11. 17:00 **Zdravý životní styl /
Ludmila Hromádková**

11. 11. **Beseda / Dopolodní
beseda pro děti. Ústecká
zoo, architekti zoo.**
11. 11. 17:00 **Autorský večer /
Animoterapie aneb Jak
nás zvířata umí léčit.
Večerem bude provádět
Zoran Nerandžić, primář
lůžkového a ambulantního
oddělení v Městské
nemocnici v Litoměřicích.**
18. 11. **Knihovna – ostrov knih
a dobrodružství**
18. 11. 18:00 **Vyžvejkla Bambule / Film
o pobytu Franze Kafky
v Šířemi**
25. 11. 17:00 **Beseda / Beseda
Zoo pro dospělé i děti –
promítání**

Prosinec

1. 12.–15. 1. **Soutěž zimní sporty**
2. 12. 18:00 **Zdravý životní styl /
Ludmila Hromádková**
4. 12. 16:00 **Besídka / Mikuláš**
7. 12. 18:00 **Beseda / Václav Vokolek**
9. 12. 18:00 **Autorský večer / Co nového
u Zgublačenka**
17. 12. 18:00 **Autorský večer /
Pavel Brycz**
18. 12. 18:00 **Besídka / Ukaž, co umíš.
Předvánoční setkání přátel
knihovny**
- Výstava / Výstava
fotografií Koudelkovi**

V Výstava

D Pořad určený dětem

JEMAFOR club - festival malých forem
Mrázova 31, Litoměřice (nad restaurací Sparta)
připravuje do konce roku 2009 koncerty kapel:

URAGGAN ANDREW & REGGAE ORTHODOX
SKAŽENÁ SKARLET
FATTY LUMPKIN
BAŤA A KALÁBŮV NĚŽNÝ BEAT
VELVET UNDERGROUND REVIVAL
VINTAGE RETRO a dalších

Od začátku října probíhá v JEMAFOR klubu pravidelně každou neděli od 20:00 hodin filmová projekce.
Filmový JEMAFOR club zahájil cyklem hororů.

11. 10. Dario Argento: Suspiria
(Itálie / Západní Německo, 1977, 98 min.)
18. 10. Andrzej Zulawski: Possession (Posedlost)
(Francie / Západní Německo, 1981, 118 min.)
25. 10. David Cronenberg: Existenz
(Kanada / Velká Británie / Francie, 1999, 97 min.)

Dále bude následovat cyklus Dokument v kterém během listopadu diváci uvidí Architekt odpadu, Zeitgeist Addendum, Zeitgeist Duch doby, Cocaine Cowboys.

Vstup zdarma